

Theses in Traditional Thai Literature (1977-1987)

Chosita maneesai

M.A.(Thai), Assistant Professor,

Department of Thai, Faculty of Liberal Arts,

Thammasat University.

E-mail: sitamaneer@yahoo.co.th

Abstract

The theses in traditional Thai literature from 1977 to 1987 are largely concerned with consciousness in intellectual and literary values of inherited works. Yet, there are some drawbacks in the studies examining the literary values in such aspects. Some studies, in particular, reveal an inadequate knowledge in literary criticism and the lacking integration of the research results, especially of the writing techniques and interpretation. Others seek to focus on accurate presentation of the works as their literary asset, rather than treat the works as a fountain of wisdom.

Keywords: classical literature, interpretation, literary criticism, thesis, writing techniques

วิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับของไทย (ระหว่าง พ.ศ.2520-2530)*

โชษิตา มณีใส

อ.ม. (ภาษาไทย), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail: sitamaneey@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

ภาพรวมของวิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับของไทย (พ.ศ.2520-2530) แสดงถึงความสำนึกในมรดกทางวัฒนธรรมทั้งทางปัญญาและทางวรรณศิลป์ แต่การศึกษาวิจัยที่แสดงคุณค่าของผลงานประพันธ์ในด้านดังกล่าวยังมีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะความย่อหย่อนของความรู้ทางวรรณคดีวิจารณ์และการขาดการบูรณาการผลการศึกษาโดยเฉพาะด้านกลวิธีและการตีความหมาย ตลอดจนบางเรื่องยังเน้นการประเมินคุณค่าที่การสะท้อนความจริงมากกว่าที่จะศึกษาว่าบทประพันธ์เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา

คำสำคัญ: กลวิธีการประพันธ์, การตีความหมาย, วรรณคดีแบบฉบับ, วรรณคดีวิจารณ์, วิทยานิพนธ์

*บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "สถานะและบทบาทของการวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีไทย" โดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทั้งนี้ ความเห็นในรายงานผลการวิจัยเป็นของผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

บทนำ

หากจะถือว่าวรรณคดีคือพื้นที่ซึ่งเราจะพบขุมพลังแห่งปัญญาที่ใช้ในการขับเคลื่อนชีวิตและสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และกาลเวลาข้างหน้า วรรณคดีวิจารณ์ย่อมเป็นอุปกรณ์สำคัญเพื่อเข้าถึงขุมพลังปัญญานั้น เนื่องจากวรรณคดีวิจารณ์เป็นปัจจัยในการแสวงคุณค่าและความหมายของชีวิตและสังคมซึ่งสื่อผ่านศิลปะวรรณกรรมในการศึกษาอย่างเป็นทางการวรรณคดีวิจารณ์เป็นวิถีแห่งปัญญาที่เอื้อคุณประโยชน์ทั้งในแง่องค์ความรู้และระเบียบวิธี จึงน่าจะได้พินิจพิเคราะห์คุณภาพการศึกษาที่จัดเป็นงานวิจัยด้านวรรณคดีซึ่งจำเป็นต้องอาศัยระเบียบวิธีทางวรรณคดีวิจารณ์

บทความนี้จะกล่าวถึงวิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับของไทย ในระหว่าง พ.ศ.2520-2530 เท่าที่รวบรวมรายชื่อได้มีจำนวน 57 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สาขาภาษาไทย) ในระดับดุษฎีบัณฑิต 3 เรื่อง และระดับมหาบัณฑิต 27 เรื่อง วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาภาษาไทย) วิทยาเขตประสานมิตร 23 เรื่อง วิทยาเขตพิษณุโลก 2 เรื่อง วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร (สาขาจารึก) 1 เรื่อง วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สาขาปรัชญา) 1 เรื่อง ประเด็นที่จะกล่าวถึงได้แก่

- 1) แนววิจารณ์หรือแนวทางการศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์กับกระบวนทัศน์ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
- 2) กระบวนวิธีวิจัย ได้แก่ ความมุ่งหมาย การกำหนดหัวข้อ การกำหนดกลุ่มข้อมูล การเลือกแนวทางการวิจัย และการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การเขียนรายงานการวิจัย ได้แก่ การเขียนบทคัดย่อ การเขียนสรุป การเขียนหัวข้อ การเขียนขยายความ และการใช้ภาษา

แนววิจารณ์วรรณคดีแบบฉบับที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2530

แนววิจารณ์เป็นการเลือกใช้นิยามที่เห็นว่าเหมาะสม

¹วิทยานิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องได้รับคัดเลือกนำเสนอในรูปแบบความในอักษรศาสตร์นิพนธ์ 2 ที่ตีพิมพ์ในปี 2525 ส่วนหนึ่งของ "ความงามในทวาทศมาส" ได้ตีพิมพ์ในกรอกรภาษาและวรรณกรรม (ประชุมบทความทางวิชาการของชุมนุมวิชาการอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

ที่สุดสำหรับการทำความเข้าใจและเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีในขอบเขตการศึกษา การเลือกใช้แนววิจารณ์ใดย่อมเกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์แนวคิดในการมองธรรมชาติและบทบาทของวรรณคดี วรรณคดีแบบฉบับในวิทยานิพนธ์ช่วง พ.ศ.2520-2530 มีแนวทางการศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์จำแนกได้ 5 แนว ดังนี้ แนวสุนทรียศาสตร์ แนวปรัชญาแนวการศึกษาเพื่อสังคม แนวประวัติ และแนวภาษาในวัฒนธรรมการสื่อสาร

1. แนวสุนทรียศาสตร์

เจตนา นาควัชระ (2520, 20) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ "เป็นปรัชญาของศิลปะโดยตรง... เป็นศาสตร์ว่าด้วยความงามซึ่งแสดงออกมาในรูปของศิลปะประเภทต่างๆ โดยมักจะให้หลักที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะของศิลปะ วิธีสร้างสรรค์ เนื้อหาของศิลปะ ตลอดจนบทบาทของผู้สร้างศิลปะ เป็นต้น" สุนทรียศาสตร์มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวรรณคดีวิจารณ์ บนฐานความคิดว่าวรรณคดีเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่ง การศึกษาวรรณคดีแบบฉบับของไทยระหว่าง พ.ศ.2520-2530 เกือบทั้งสิ้นพึงเล็งด้านวรรณศิลป์ และบางส่วนสนใจวรรณศิลป์ที่สัมพันธ์กับนาฏยศิลป์/ศิลปะการละคร

การที่สุนทรียศาสตร์เป็นแนวหลักของการศึกษาวิจัยวรรณคดีแบบฉบับของไทย ในช่วงนี้เกิดขึ้นด้วยความพยายามจะแสดงปฏิภพในการรับสารอย่างเป็นระบบตามแบบการวิจารณ์แผนใหม่ (New Criticism) คือ การศึกษาที่เน้นตัวบทด้วยการอ่านละเอียด (close reading) หรือที่เรียกว่าการวิจารณ์เชิงปฏิบัติ (Practical Criticism) ซึ่งปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ที่จัดเป็นงานบุกเบิกเรื่อง "การนำวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทย" (2513) ของชลธิรา สัตยวิวัฒนา แนวทางการศึกษาเช่นนี้เห็นได้ในวิทยานิพนธ์อีก 2 เรื่อง เป็นอย่างน้อย คือ "ความงามในทวาทศมาส" (2516) ของ ดวงมณ ประิบุญณะ และ "การศึกษาลิลิตเตลงพ่ายในแนวสุนทรียศาสตร์" (2519) ของ ชลดา ศิริวิทย์เจริญ¹ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาด้วยการวิจารณ์เชิงปฏิบัติ

ย่อมขึ้นกับคุณภาพในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงด้วย การศึกษาที่ยึดตัวบทโดยไม่ได้พิจารณาบริบทหรือ ข้อมูลภายนอกตัวงานเป็นวิธีที่นักวรรณคดีศึกษาคน สำคัญของไทย คือ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้ใช้ในการเขียน *วิเคราะห์วรรณคดีไทย* (พิมพ์ครั้งแรก 2517) ก่อนหน้านี้ ตำราวรรณคดีวิจารณ์ที่ทรงอิทธิพลมากในยุค ที่เริ่มมีการศึกษาวรรณคดีวิจารณ์กันอย่างจริงจังในระดับ อุดมศึกษา คือ *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* ของ วิทย์ ศิวะศิริยานนท์ (พิมพ์ครั้งแรก 2486) ซึ่งให้รากฐานมโนทัศน์ เรื่องธรรมชาติของวรรณคดี กล่าวได้ว่าเป็นตำราที่ใช้ สุนทรียศาสตร์เป็นแกนสำคัญในการศึกษาวรรณคดี ส่วน แนวอื่น ๆ เช่น แนวสังคมเป็นการศึกษาประกอบ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2530, 39) แต่ตำราเล่มนี้ก็ให้แง่มุมที่หลากหลาย เกี่ยวกับธรรมชาติและ การดำรงอยู่ของวรรณคดีที่สัมพันธ์กับ สังคมและวิธีการศึกษา แม้จะเน้นที่ตัวบทมากกว่าอย่างอื่น

เมื่อได้รับแรงกระตุ้นของการศึกษาแบบตะวันตก นักวรรณคดีศึกษาส่วนหนึ่งได้หันมาพิจารณาตำราทาง สุนทรียศาสตร์ที่มีอยู่เดิม ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้รับจาก ภายนอกเช่นเดียวกันคือ *คัมภีร์สุโขทัย* ของบาลี และ *คัมภีร์อสังการศาสตร์* ของสันสกฤต คัมภีร์ทั้งสอง เขียนจากรากวัฒนธรรมอินเดียซึ่งย่อมมีส่วนแตกต่าง จากวัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิม ความรู้ที่นำมาใช้จึงต้องผ่าน การกลั่นกรอง เลือกสรร หรือประยุกต์ เป็นความรู้ที่ได้รับ สร้างสรรค์ สังสม สืบทอดยึดถือเป็นขนบการประพันธ์ของ ไทย ปรากฏในงานประพันธ์ต่าง ๆ จนภายหลังดูราวกับว่า กวีไทยศึกษาจากงานประพันธ์ที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ต้องพึ่ง ตำราเหล่านั้น² คนปัจจุบันมีความรู้ในตำราการประพันธ์ ดังกล่าวน้อยลงมาก จึงปรากฏว่าการวิเคราะห์ภาววรรณศิลป์

ในวรรณคดีไทยด้วยทฤษฎีจากตำราการประพันธ์ คือ *คัมภีร์สุโขทัย* และ *คัมภีร์อสังการศาสตร์* จึงเป็นไป อย่างยากลำบาก มีงานวิจัยน้อยมากที่มุ่งนำความรู้จาก คัมภีร์การประพันธ์ที่กล่าวมาใช้อย่างตรง โดยทั่วไปมักเป็น เพียงการนำความรู้ชั้นสองจากคัมภีร์เหล่านั้นมาใช้ แม้งาน วิจัยบางเรื่องจะตระหนักถึงความสัมพันธ์ของวรรณคดี แบบฉบับกับความรู้จากคัมภีร์เหล่านั้น แต่ก็ยังพบว่ามี การใช้ศัพท์วรรณคดีตามทฤษฎีวรรณคดีตะวันตกปะปนอยู่ และบางครั้งในการวิเคราะห์ก็ดูอย่างและให้อรรถาธิบาย ก็ฟังว่าเป็นความเข้าใจองค์ความรู้จากคัมภีร์นั้นอย่าง ผิดเพี้ยน

การศึกษาวรรณคดีแบบฉบับของไทยในวิทยานิพนธ์ เรื่องต่าง ๆ อาจจำแนกได้ตามการกำหนดขอบเขตข้อมูล ในการศึกษาดังนี้ 1) วรรณคดีเฉพาะเล่ม 2) วรรณคดีเฉพาะ เรื่อง 3) วรรณคดีเฉพาะประเภท 4) วรรณคดีเฉพาะผู้แต่ง 5) วรรณคดีเฉพาะสมัย และ 6) วรรณคดีเฉพาะบางประเด็น ด้านวรรณศิลป์

1) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะเล่ม

วรรณคดีแบบฉบับของไทยที่ได้รับการสังสมเป็น มรดกทางวัฒนธรรมตกทอดมานานหลายศตวรรษมีอยู่ ไม่น้อย แต่การผลิตผลงานการศึกษาวรรณคดี วรรณคดีระดับอุดมศึกษาของไทยเพิ่งเริ่มต้นไม่ถึงศตวรรษ ในช่วง ต้น ๆ ของยุคจึงเป็นยุคที่วรรณคดีสำคัญได้รับการนำมา ศึกษาพิจารณาเฉพาะเล่มอย่างกว้างขวางลึกซึ้งเพื่อ ทำความเข้าใจและพิสูจน์คุณค่า ในช่วงนี้วิทยานิพนธ์ที่ ศึกษาวรรณคดีสำคัญเฉพาะเล่มอยู่หลายเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่ ใช้โครงสร้างการวิจารณ์ที่กล่าวได้ว่าได้รับการออกแบบให้ สอดคล้องกับคตินิยมและรสนิยมในวัฒนธรรมวรรณคดี

²นักวิชาการบางคนมีความเห็นว่า คัมภีร์อสังการศาสตร์ของสันสกฤตในคริสต์ศตวรรษที่ 12 ไม่ได้เป็นที่รู้จักมาก่อนที่ ป.ส. ศาสตรี แปลเป็น ภาษาไทยในปี 2489 (กุสุมา รัชมณี, 2530, 2) ข้อนี้ยังเป็นเรื่องน่าใคร่ครวญเพราะกวีของไทยแต่อยุธยาได้แสดงให้เห็นว่ามีความรู้ภาษาสันสกฤต เป็นอย่างดี ดังปรากฏใน *ลิลิตยวนพ่าย สมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธคำฉันท์* เป็นต้น ผู้ที่มีความรู้ภาษาสันสกฤตและปรารถนาจะเป็นกวีมีหรือ ที่จะไม่ชวนขวยศึกษาดำรงการประพันธ์ กวีเหล่านั้นเป็นกวีราชสำนัก เป็นบุคคลระดับสูงที่ย่อมจะมีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ไม่ยาก จากพราหมณ์ครู บุคคลเหล่านี้ย่อมสามารถศึกษาดำรงการประพันธ์นี้ได้โดยที่เรื่องการแปลหรือการพิมพ์มิได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด เพราะตำราสมัยก่อนเผยแพร่ด้วยการคัดลอกมิใช่การพิมพ์ [ประเด็นเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ที่แต่งสมัยอยุธยาจะได้รับข้อมูลความรู้ด้านวิธี การแต่งจากอสังการศาสตร์ ดู โชนิตา มณีใส. "สมุทรโฆษคำฉันท์ที่แต่งสมัยอยุธยา: วิธีการด้านเนื้อเรื่อง." *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 30 (กรกฎาคม-กันยายน 2548 น. 804-822) บทความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากวีน่าจะรู้จักและศึกษาลังการศาสตร์โดยตรง ตลอดจนวรรณกรรม สันสกฤตเรื่องอื่นบางเรื่องโดยตรงอีกด้วย]

ของไทย และมีความชัดเจนในแง่ที่จะนำไปปฏิบัติ ตามหลัก การวิจารณ์ของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2529, 211-217) ที่ได้แสดงไว้ใน “แนะแนวทางการวิจารณ์วรรณคดีประเภท ร้อยกรอง” ได้แก่

- รูปแบบเหมาะกับเนื้อหา
- ความขัดแย้งหรือสอดคล้องประสานกันของรายละเอียด ในเนื้อเรื่องและองค์ประกอบ เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร กาลสมัย แนวความคิดนึก
- ความน่าสนใจของลักษณะนิสัยตัวละคร
- ความจับใจของโวหารการประพันธ์
- กวีทัศน์ รสนิยม พัฒนาการทางอารมณ์
- กลวิธีการประพันธ์ด้านการกำหนดเนื้อเรื่อง ตัวละคร เหมาะกับความมุ่งหมาย
- ความรู้ของผู้ประพันธ์
- กลวิธีการร้อยกรองได้เหมาะสมกับการแสดง ความรู้สึกและความคิด
- ความไพเราะในการอ่านออกเสียงตามธรรมชาติ ของร้อยกรองไทยที่สืบจากมุขปาฐะ

ในวิทยานิพนธ์กลุ่มนี้มีจุดเริ่มต้นที่ความสนใจผู้แต่ง จึงมีการศึกษาความเป็นมาของเรื่องเพื่อให้ทราบความ มุ่งหมายของผู้แต่ง นอกจากนี้ มีการศึกษารูปแบบหรือ ลักษณะคำประพันธ์ การพิจารณาองค์ประกอบ (กรณีเป็น เรื่องเล่า มีตัวละคร) ได้แก่ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก โดยพิจารณาแง่ลักษณะความน่าสนใจ ตลอดจนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเพื่อสร้างเอกภาพ สำหรับการสื่อแนวคิด การพิจารณากลวิธี เช่น การดำเนิน เรื่อง การเล่าเรื่อง และศิลปะการประพันธ์ โดยจำแนกเป็น 1) การใช้คำให้มีความไพเราะ แง่เสียง มักกล่าวถึง การเล่นคำ การซ้ำคำ เสียงสัมผัสต่าง ๆ และ 2) การใช้คำให้มี ความไพเราะแง่ความหมาย ได้แก่ การใช้ภาพพจน์ชนิดต่าง ๆ ส่วนคุณค่าด้านสังคมวัฒนธรรม (แสดงกวีทัศน์ ความรู้ ความสามารถของผู้ประพันธ์มักสนใจหลักฐานข้อมูลทาง สังคมวัฒนธรรมในเรื่อง เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ มโนทัศน์เรื่องต่าง ๆ)

ถึงแม้การวิจารณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นแนวทาง

การศึกษาและประเมินค่าวรรณคดีโดยเน้นน้ำหนักด้าน วรรณศิลป์ ส่วนด้านสังคมวัฒนธรรมนั้นถือเป็นส่วนประกอบ ก็ยังเห็นว่าเป็นการศึกษาอย่างแยกส่วน เนื่องจากขาด การตีความ และเมื่อนำไปใช้ในการศึกษาวรรณคดีเฉพาะ เล่มอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อ เชิดชูคุณค่าวรรณคดีเป็นสำคัญ ก็มีได้มุ่งตีความเพื่อ แสวงหาคูณค่าด้านความหมาย นับว่าเบี่ยงเบนจากมโนทัศน์ หลักของวรรณคดีวิจารณ์ที่เห็นว่า วรรณคดีเป็นการสื่อสาร ความคิดและอารมณ์อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ยังเห็นได้ว่าย่างต่าง จากการศึกษาใน *วิเคราะห์วรรณคดีไทยและแวน วรรณกรรม* ของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ที่ไม่ขาด การตีความ นวัตกรรมที่ได้รับการออกแบบสำหรับการศึกษาวรรณคดีเฉพาะเล่มดังกล่าวข้างต้นให้ความสนใจสิ่งที อยู่นอกตัวบท มิได้พึงเล็งศึกษาตัวบทแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งต่างจากการวิจารณ์แผนใหม่ที่ให้ความสนใจตัวบทอย่าง เอกเทศ แต่การศึกษาในวิทยานิพนธ์ช่วงนี้ก็ยังไม่สามารถ แสดงความสัมพันธ์ของการสื่อความหมายของตัวบทกับ บริบททางสังคมวัฒนธรรมได้อย่างโดดเด่น

วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวรรณกรรมเฉพาะเล่ม โดยเฉพาะ ที่เป็นวรรณคดีเรื่องเล่า (narrative) อาจให้น้ำหนัก เนื้อหาต่างกันไปบ้าง บางเล่มเน้นการศึกษาเชิงประวัติ สภาพแวดล้อมทางสังคม ความงามทางภาษา ภาพพจน์ โวหาร แล้วแต่จะพิจารณาเห็นว่าตัวบทมีความเด่นแง่ใด เป็นพิเศษ ได้แก่ *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตเพชรมงกุฏ ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)* ของวารีย์ ตันทุลากร (2520) *วิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์ลิลิตนารายณ์สิบปางใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว* ของ สมทรง ชีวะพันธุ์ (2520) *การศึกษาเชิงวิเคราะห์อุเทนคำฉันท์ ของพระยาอิศรานุภาพ(อัน)* ของ รัตนา นครศรี (2524) *การศึกษาเชิงวิเคราะห์สรรพสิทธิ์คำฉันท์กับสรรพสิทธิ์ ชาตก* ของ วีรชัย ปิยสุนทรราชวงษ์ (2524) *สุนทรียลักษณะ ในกนกนคร* ของ วลีรัตน์ กฤตลักษณ์ (2526) *การศึกษา เชิงวิเคราะห์สุบินคำกาพย์* ของ กุลนรี ราชปรีชา (2527) *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระนลคำฉันท์* ของ อมรรัตน์ เนตรมุกดา (2527) *การศึกษาวิเคราะห์เสื่อโคคำฉันท์* ของ

อมรศรีธณย์ วาสิกศิริ (2529)

ยังมีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวรรณคดีเรื่องเล่าเฉพาะเล่มที่เน้นแนวศึกษาหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมักเป็นด้านภาษาวรรณศิลป์ เช่น การศึกษาด้านความงามของภาษาในการศึกษาวิเคราะห์ลิลิตพระลอทางภาษา ของ สุภาพรรณ จารุเทวินทร์ (2520) การศึกษาด้านท่วงทำนองการแต่ง (stylistic) ที่มุ่งพิจารณาเกี่ยวกับศัพท์ สัทศาสตร์ วาทศาสตร์ และวากยสัมพันธ์ ใน การศึกษาพระปฐมสมโพธิกถาในแนวสุนทรียะ ของ วงเดือน สุขบาง (2524) การศึกษาในกรอบความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์ทั้งด้านกลวิธีและภาษากับนาฏยศิลป์ ใน การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทละครพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 เรื่องควาวิ ของ ลักษณะนา โต้วิวัฒน์ (2524) การศึกษาเฉพาะประเด็นด้านอสังการตามทฤษฎีอสังการศาสตร์ใน อสังการในมหาชาติคำหลวง ของ ลลนา ศิริเจริญ (2525) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะเล่มซึ่งเป็นวรรณคดีประยุกต์ มีลักษณะการแต่งเป็นการบรรยายที่มุ่งเน้นด้านเนื้อหาสาระและมีลักษณะวรรณศิลป์ ใน การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตกระบวนแห่งพระกฐินพยุหยาตราฯ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ของ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2523)

2) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะเรื่อง

การศึกษาเฉพาะเรื่องหมายถึงการศึกษาวรรณคดีเรื่องหนึ่งซึ่งประพันธ์ขึ้นเป็นงานหลายประเภท หลายสำนวนหลายฉบับ โดยมากเป็นการนำตัวบทเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกันในประเด็นทางวรรณศิลป์ เช่น รูปแบบ ลักษณะการแต่ง องค์ประกอบของเรื่อง กลวิธี ภาษาวรรณศิลป์ และประเด็นความรู้ด้านประเพณีวัฒนธรรม โดยงานวิจัยบางเรื่องศึกษาทุกประเด็นที่กล่าว บางเรื่องศึกษาเฉพาะบางประเด็น และบางเรื่องเน้นเฉพาะประเด็น การศึกษาเฉพาะเรื่องมักมีแกนเป็นวรรณคดีแบบฉบับเรื่องสำคัญ จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงมักเป็นไปเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อสันนิษฐานที่มาหรือเพื่อสังเกตพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงในบางประเด็น วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวรรณคดีเฉพาะเรื่องในแนวสุนทรียศาสตร์ได้แก่ การศึกษา

เชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง ของ ราชตรี ผลาภิรมย์ (2520) พระสุชน-มโนห์รา: การศึกษาเปรียบเทียบที่มาและความสัมพันธ์ระหว่างฉบับต่างๆ ของ วินัย ภูระหงษ์ (2520) ลักษณะร่วมเรื่องพระมาลัยคำหลวงในวรรณกรรมพื้นบ้าน และพระมาลัยคำหลวง ของ วัฒนา ณ นคร (2526) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความเปรียบเทียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย ของ จินตนา ธนวานินวัฒน์ (2527) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องกาเกียบต่างๆ ของ จีรวรรณ คงจิตต์ (2528) การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊กฉบับต่างๆ ในภาษาไทยของ สุนันท์ พุ่มพวง (2528) การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องราชาธิราชฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ของ บุษบา ตระกูลสัจจาวัตร (2529)

3) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะประเภท

วรรณคดีเฉพาะประเภทที่จะกล่าวถึงบางกลุ่ม อาจกำหนดเป็นประเภทตามลักษณะการแต่ง ลักษณะคำประพันธ์ ลักษณะเนื้อหา หรือลักษณะทั้ง 3 ประการร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่กำหนดประเภท (genre) อย่างแท้จริง วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวรรณคดีเฉพาะประเภทและเป็นการศึกษาในแนวสุนทรียศาสตร์ มีดังนี้

3.1) ประเภทบทละคร มีทั้งการศึกษาตัวบทวรรณคดีที่มีรูปแบบเป็นบทละครเพื่อประโยชน์ด้านความเข้าใจนาฏยศิลป์ การศึกษาประเด็นด้านวรรณศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการละครโดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับแบบแผนหรือทฤษฎี การศึกษาประเด็นวรรณศิลป์จากตัวบทซึ่งมีรูปแบบเป็นบทละคร

การศึกษาตัวบทด้านลักษณะคำประพันธ์ เนื้อเรื่องตัวละคร การใช้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ด้านความเข้าใจนาฏยศิลป์ หรือรูปแบบการแสดง ได้แก่ วิเคราะห์บทละครนอกสามสมัย ของ จิตติมา วิทยาวงค์รุจิ (2528) และ วิเคราะห์บทละครดึกดำบรรพ์พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ของ สุจิตรา จรจิตร (2522)

การศึกษาวรรณศิลป์ในตัวบทที่สัมพันธ์กับศิลปะการละครตามหลักละครไทยและตามทฤษฎีการละครตะวันตก ได้แก่ วิเคราะห์บทละครเรื่องรามเกียรติ์

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตามหลักการละครใน ของ ฉัตรชัย ว่องกสิกรรม (2528) และวิเคราะห์บทละครเรื่องพระลอ, เงาะป่าและมัทนพาทตามทฤษฎีโศกนาฏกรรมของอริสโตเติล ของ วราภรณ์ บำรุงกุล (2522)

การศึกษาวรรณคดีได้จากตัวบทที่เป็นบทละคร ได้แก่ วิเคราะห์บทบาทตัวละครมนุษย์ในบทละครในและละครนอก ของ สมพร ร่วมสุข (2521) ลักษณะขัดแย้งและความขัดแย้งในพระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ของ พงษ์ ศุภเศรษฐศิริ (2523) และ ความเปรียบเทียบบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง ของ ญาดา อรุณเวช (2526)

3.2) ประเภทนิทานเรื่องเล่า มีการศึกษาเฉพาะประเด็น ได้แก่ ความขัดแย้งในวรรณกรรมสามเรื่องของสุนทรภู่ ของ นิพนธ์ อินสิน (2520) เสาวรณีนีในวรรณคดีนิทานสมัยอยุธยา ของ วัฒนา เอื้อศิลามงคล (2528)

3.3) ประเภทอื่นๆ ได้แก่ ลักษณะเด่นของกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ของ นิตยา ตันตโอบาส (2520) พระนิพนธ์ประเภทคำหลวงของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ของ อรอนงค์ พัดพาดิ (2521) การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทเห่กล่อมพระบรรทม ของ ชุตติมา พลานเวช (2529) วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง ของ ตรีศิลป์ บุญขจร (2530) และ การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมย่อพระเกียรติ ของ เสาวณิต วิงวอน (2530)

4) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะผู้แต่ง

การศึกษาในกลุ่มนี้เป็นการศึกษาผลงานของผู้แต่งคนใดคนหนึ่ง โดยรวบรวมผลงานมาวิเคราะห์ มีการอธิบายลักษณะผลงานโดยให้น้ำหนักทางประเมินค่าความสามารถของผู้แต่ง ได้แก่ การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมของหลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกถึก) ของ จาริต เซา์ขุนทด (2529)

5) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะสมัย

การศึกษาเฉพาะสมัยมีความหลากหลายทั้งแง่ประเด็นการศึกษา ประเภทวรรณคดี สมัยที่ได้รับความสนใจ คือ สมัยรัตนโกสินทร์ วิทยานิพนธ์กลุ่มนี้ ได้แก่ หาสรสใน

วรรณกรรมร้อยกรองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2475 ของ นางลักษณณ์ แซ่มโซติ (2521) การวิเคราะห์วรรณกรรมล้อเลียนในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง พ.ศ. 2367-2468 ของ อรรธรา บัวพิมพ์ (2523) นิราศคำกลอนสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลปัจจุบัน: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ของ รัดนา โอษฐ์ยิ้มพราย (2528) และ วิเคราะห์ภาพย่นเรือสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน ของ สุนิสา มั่นระวีง (2529)

6) การศึกษาวรรณคดีเฉพาะประเด็น

การศึกษาวรรณคดีเฉพาะประเด็นในแนวสุนทรียศาสตร์ ในช่วง พ.ศ.2520-2530 มีวิทยานิพนธ์แนวนี้เพียงเรื่องเดียว มีขอบเขตการใช้ข้อมูลตัวบท กลุ่มตัวอย่างวรรณคดีตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งถึงรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน ได้แก่ วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย ของ ลัดดา ปานุกัย(2520)

2. แนวปรัชญา

มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเนื้อหาทางปรัชญาในวรรณคดีอยู่บ้าง ได้แก่ การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา ของ พวงแก้ว โอพารสมบัติ (2530) และ การศึกษาเชิงวิจารณ์แนวความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ ของ เจริญทอง สมศักดิ์ (2529) แต่ก็นับว่าการศึกษาในแนวปรัชญาไม่ส่งผลเด่นทางความคิดหรือทางวรรณคดีวิจารณ์

3. แนวการศึกษาเพื่อสังคม

คำกล่าวของ Louis de Bonald ที่ว่า “วรรณคดีเป็นเครื่องแสดงออกของสังคม” (เจตนา นาควัชระ, 2520, 14) เป็นที่มาของแนวความคิดว่าลักษณะเฉพาะของวรรณคดีในแต่ละถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับสังคม โดยไม่ได้มองแต่เพียงว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์วรรณคดี ซึ่งเท่ากับอาจแปรไปตามความคิดของผู้แต่ง ความสัมพันธ์ของวรรณคดีกับสังคมในความหมายนี้ถึงกับทำให้มีวาทะว่าเนื้อหาหรือความหมายในวรรณคดี “เป็นผลผลิตของสังคม” (บรรจง บรรเจิดศิลป์, 2547, 146) จึงคล้ายจะใช้วรรณคดีเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาสังคม แนวคิดนี้เป็นที่มาของคำกล่าวที่ผู้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์วรรณคดีไทย

คุ้นเคยมานานว่า “วรรณคดีเป็นกระจกสะท้อนสังคม” “วรรณคดีเป็นแว่นส่องสังคม” และก่อตัวเป็นมโนทัศน์ในการพิจารณาคุณค่าวรรณคดีที่ทรงอิทธิพลมากในยุคสมัยหนึ่ง ในห้วงเวลาของวิทยานิพนธ์ที่นำมาศึกษาพบว่า วิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสังคมในการวิจารณ์วรรณคดีแบบฉบับ ได้รับความนิยมนเป็นกระแสรองจากแนวสุนทรียศาสตร์ โดยเห็นได้จากการเลือกข้อมูลศึกษา ประเด็นศึกษา ตลอดจนแนวทางการวิจัย โดยมีการศึกษาขยายขอบเขตลึกลงไปถึงวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ และแนวคิดทางจริยธรรม วิทยานิพนธ์เหล่านี้ ได้แก่ *บทละครเรื่องเงาะป่าพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5: การศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม* ของ สมหมาย เทียบเทียบ (2520) *วิเคราะห์สุภาสิตพระร่วงแห่งวัฒนธรรม* ของ รัตนา สถิตานนท์ (2520) *การวิเคราะห์การใช้วรรณกรรมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก* ของ บำรุง สุวรรณรัตน์ (2520) *พระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย: การวิเคราะห์ในด้านระบบครอบครัวและสังคม* ของ บุรฉัตร บุญสนิท (2522) *การวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์(ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3)* ของ วิชัญญา สว่างวงศ์ (2520) *วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)* ของ ทศนศรี โสมเกษตริน (2529) *ไสยศาสตร์ในวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)* ของ เรไร สืบสุข (2521) *จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภาสิตสอนหญิงคำกลอน* ของ พัทธนี อัยราวังศ์ (2521) *คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก* ของ ปราณี สุรสิทธิ์ (2527) *การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนประเภทกลอนเพลงยาวในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว* ของ ศิริมา เจนจิตมัน (2529) *การศึกษาวรรณคดีคำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม* ของ รำพึง ศิลาลง (2530)

แม้มีวิทยานิพนธ์บางเรื่องที่ตระหนักถึงมิติวรรณคดีของตัวบทที่ใช้ศึกษา แต่ส่วนมากมักอยู่ในกรอบความคิด

ว่า “วรรณคดีเป็นกระจกสะท้อนสังคม” อย่างตรงไปตรงมา จึงปรากฏว่าผู้ศึกษาบางคนใช้ตัวบทเพื่อประโยชน์ในการศึกษาสังคม บางคนเน้นคุณค่าของวรรณคดีที่ความสัมพันธ์โดยตรงกับศักยภาพในการส่องสะท้อนภาพสังคม มีการศึกษาข้อมูลทางสังคมเพื่อพิสูจน์คุณค่าวรรณคดีว่ามีศักยภาพในการสะท้อนภาพสังคมออกมาอย่างแม่นยำ โดยนัยนี้คุณค่าของวรรณคดีจึงอยู่ที่ความเป็นชุมชนทรัพย์ ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม สิ่งที่ควรคำนึงสำหรับการศึกษานี้คือ การเพิ่มความตระหนักถึงธรรมชาติของวรรณคดีในฐานะศิลปกรรมซึ่งอาจจะมีส่วนประกอบของจินตนาการ การรับอิทธิพลทางสังคม อาจแปรไปตามการกลั่นกรองของผู้แต่ง และความจริงทางสังคมที่ปรากฏในวรรณคดีมิใช่ความจริงเชิงประจักษ์ทั้งหมด

4. แนวประวัติ

ในกระบวนการศึกษาแนวประวัติเพื่อให้ทราบผู้แต่ง และยุคสมัยที่แต่ง การศึกษาแบบเดิมมักใช้หลักฐานข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นสำคัญ แต่มักพบว่าหลักฐานเหล่านั้นมีไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ข้อสันนิษฐานได้อย่างหนักแน่น การศึกษาแนวประวัติจึงเป็นกระแสที่อ่อนลงทุกที ทว่าก็ยังมีส่วนสนใจอยู่บ้างโดยพยายามใช้แนวทางที่ต่างจากเดิม คือ การวิเคราะห์ที่วางทำนองแต่ง (stylistic) และการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียน ในระหว่าง พ.ศ. 2520-2530 มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาแนวประวัติเพื่อสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้แต่งโดยใช้แนวศึกษาทั้งเก่าและใหม่ ดังนี้ *การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งโคลงกำสรวลและโคลงทวาทศมาส* ของ ปริญญา สุวรรณรงค์ (2528) *การศึกษาเปรียบเทียบโคลงพระราชนิพนธ์ 6 เรื่องในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ* ของ เล็กดา อิมใจ (2528) *วิเคราะห์ท่วงทำนองการประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งนิราศอิเหนาและสุภาสิตสอนหญิง* ของ ลายอง สำเร็จดี (2529)

การศึกษาวรรณคดีแบบฉบับเชิงประวัตินี้ แม้จะให้ผลการศึกษาไม่เด่นนักเพราะบางประเด็นก็ไม่ต่างจากที่เคยมีผู้ตั้งข้อสรุปสันนิษฐานไว้ แต่การศึกษาด้วยแนวทางที่ต่างจากเดิมก็ช่วยยืนยันอีกทางหนึ่งให้ข้อสรุปเดิม

แน่นแฟ้นขึ้น

5. แนวภาษาในวัฒนธรรมการสื่อสาร

มีการศึกษาภาษาในวัฒนธรรมการสื่อสารแบบทบาทภาษา ในกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรม ทั้งวจนสารและอวจนสาร การศึกษาภาษาแนวนี้ น่าสนใจ ไม่น้อยหากนำมาใช้ศึกษาวรรณคดีอย่างจริงจัง วิทยานิพนธ์ ในช่วงนี้มีเพียงเรื่องเดียว ได้แก่ *อวจนสารในวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี* ของ พัทยา จิตต์เมตตา (2523)

กล่าวโดยสรุป แนวทางการศึกษาวิจัยวรรณคดี แบบฉบับในระหว่าง พ.ศ.2520-2530 มีแนวสุนทรียศาสตร์ เป็นกระแสหลัก เน้นการศึกษาประเมินค่าสุนทรียภาพของ วรรณคดีโดยเฉพาะด้านภาษาวรรณศิลป์ ถึงแม้ดูเหมือน ว่าการศึกษาแบบฉบับของไทยอยู่ในกระบวนการทัศน์ การพิจารณาว่าวรรณคดีเป็นศิลปกรรม แต่ยังไม่สามารถ แสดงคุณค่าในการสื่อความหมายด้วยวรรณศิลป์ ขณะที่ให้ ความสำคัญแก่สุนทรียภาพทางภาษาก็ยังเป็นการศึกษา อย่างแยกส่วนหรือจัดเข้าช่วงอย่างค่อนข้างตายตัว ซึ่ง นับว่าต่างจากฐานคตินิยมดั้งเดิมในวัฒนธรรมวรรณคดีไทย ซึ่งเน้นพลังของการสื่อสารพร้อมกับขนบวรรณศิลป์โดยไม่ ละเลยการแฝงความคิด วิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวสุนทรียศาสตร์ ในการศึกษาวิเคราะห์ประเมินค่าวรรณคดีมีถึงร้อยละ 70.17 ส่วนแนวการศึกษาสังคมเป็นกระแสรองมีร้อยละ 19.29 มี ประเด็นศึกษาด้านระบบสังคม ค่านิยม ความเชื่อและ จริยธรรมทางสังคมอย่างหลากหลาย การศึกษาแนวประวัติ มีร้อยละ 5.26 แนวอื่นๆ ได้แก่ แนวปรัชญาร้อยละ 3.50 และแนวภาษาในวัฒนธรรมการสื่อสารร้อยละ 1.75 แนว วิจัยย่อยเหล่านี้มีการนำวิธีการต่างออกไปมาใช้ เช่น การวิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งเพื่อตั้งข้อสันนิษฐาน เกี่ยวกับผู้แต่ง การศึกษารอบความคิดเชิงปรัชญาของกวี และการวิเคราะห์ตัวบทแห่งกระบวนการสื่อสาร

กระบวนการวิจัยในวิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับ ระหว่าง พ.ศ.2520-2530

กระบวนการวิจัยที่พบในวิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดี แบบฉบับช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ ความมุ่งหมายในการวิจัย

การกำหนดหัวข้อประเด็นศึกษา การกำหนดกลุ่มข้อมูล การเลือกแนวทางการวิจัย และการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล มีประเด็นที่น่าสนใจมากกล่าวถึง ดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการวิจัย

วิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับในช่วงเวลา ดังกล่าวเน้นความมุ่งหมายด้านการสร้างเสริมองค์ความรู้ การวินิจฉัย/อธิบาย/พิสูจน์คุณค่า การพิสูจน์ข้อคิดเห็น บางประการ การเสนอข้อสรุปบางประการ การนำผลการ ศึกษาไปใช้ในการพัฒนาสังคม การเสนอแนวทางใหม่ใน การศึกษา

การศึกษาบางเรื่องสามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีทั้ง มิติความกว้างและลึก เช่น *วรรณกรรมประเภทกลอน สวดภาคกลาง* ของ ตริศิลป์ บุญขจร (2530) *การศึกษา วิเคราะห์วรรณกรรมยอพระเกียรติ* ของ เสาวณิต วิงวอน (2530) บางเรื่องสร้างองค์ความรู้เชิงลึก เช่น *อลังการใน มหาชาติคำหลวง* ของ ลลนา ศิริเจริญ (2525)

งานวิจัยส่วนใหญ่มักมีความมุ่งหมายเพื่อสร้าง องค์ความรู้ซึ่งมีทั้งระดับมหภาคและจุลภาค ร่วมกับการ วิจัยคุณค่าซึ่งอาจมีทั้งการอธิบาย การพิสูจน์คุณค่า แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในการวินิจฉัยคุณค่ามักมุ่งวิจัยไป ในทางบวก แม้ในการศึกษาวรรณคดีบางเรื่องที่ผู้วิจัยเอง ก็ยอมรับว่ามีใช้วรรณคดีชั้นเอก แต่ในที่สุดผู้วิจัยก็กล่าวว่า “เมื่อพิจารณาโดยหลักการวิจารณ์วรรณคดีแผนใหม่แล้ว ก็นับได้ว่าเป็นงานที่ดีเด่นชิ้นหนึ่ง” และกล่าวว่าวรรณคดี เรื่องนี้ “ยังเป็นตัวอย่างของการดัดแปลงนิทานต่างประเทศ มาแต่งเป็นวรรณคดีไทยโดยมิได้ทำให้ความหมายและ เนื้อเรื่องเดิมผิดแผกไปอีกด้วย” ปรากฏว่าเมื่อพิจารณา การศึกษาแง่องค์ประกอบ เช่น ลักษณะโครงเรื่อง ตัวละคร ก็เพียงอยู่ในขั้นนำเสนอ แต่มิได้อยู่ในลักษณะที่กล่าวได้ว่า ดีเด่น ส่วนการคงความหมายและเนื้อเรื่องนิทานไว้ ก็ไม่น่า เป็นคุณค่าเด่นเช่นกัน

งานวิจัยบางเรื่องมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคำตอบหรือ พิสูจน์ข้อคิดเห็นบางประการ เช่น *วิเคราะห์ท่วงทำนอง การประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งนิราศอิเหนา และสุภาวดีตอนหญิง* ของ ลำยอง สำเร็จดี (2529) มุ่งหา

คำตอบว่าสุนทรภู่แต่งวรรณคดีทั้ง 2 เรื่อง จริงหรือไม่ วิเคราะห์บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตามหลักการละครใน ของ ฉัตรชัย ว่องกสิกรณ (2528) มุ่งหาคำตอบว่า วรรณคดีเรื่องดังกล่าวไม่เหมาะจะใช้นเล่นละครจริงหรือ วิเคราะห์บทละครเรื่องพระลอ, เงาะป่า และมัทนะพาธา ตามทฤษฎีโศกนาฏกรรมของอริสโตเติล ของ วราภรณ์ บำรุงกุล (2522) มุ่งพิสูจน์ว่าบทละครทั้ง 3 เรื่องน่าจะมี ลักษณะโครงสร้างเป็น “โศกนาฏกรรม” ตามทฤษฎีของ อริสโตเติล

งานวิจัยบางเรื่องมุ่งเสนอคำตอบหรือข้อสันนิษฐาน เกี่ยวกับผู้แต่งและสมัยที่แต่ง เช่น การวิเคราะห์เชิง ประวัติศาสตร์เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งโคลงกำสรวลและโคลง ทวาทศมาส ของ ปริญา สุวรรณรงค์ (2528) เสนอว่า วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง แต่งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราชโดยเจ้าฟ้าน้อยผู้เป็นพระอนุชา การศึกษา เปรียบเทียบโคลงพระราชนิพนธ์ 6 เรื่องในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ของ เล็กดา อิมใจ (2528) เสนอว่า วรรณคดีทั้ง 6 เรื่อง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระเจ้าอยู่หัว บรมโกศ งานวิจัยบางเรื่องมีจุดมุ่งหมายนำผลการศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาสังคม เช่น การศึกษาเชิงวิจารณ์แนว ความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ ของ เจริญทอง สมศักดิ์ (2529) งานวิจัยบางเรื่องมีความ มุ่งหมายที่จะเสนอแนวทางใหม่ในการวิจารณ์วรรณคดี เช่น อัจฉินสารในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ของ พัชยา จิตต์เมตตา (2523) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางเรื่องก็ตั้งความ มุ่งหมายในการวิจัยกว้างเกินไป เช่น “เพื่อเป็นแนวทางใน การศึกษาวรรณคดีในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท”

2. การกำหนดประเด็นศึกษา

การกำหนดประเด็นศึกษาออกจากผู้ศึกษาจะ หลีกเลียงหัวข้อที่ซ้ำซ้อนกับที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ยังต้อง คำนึงถึงความสอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลตัวบทที่ ศึกษาด้วย มิฉะนั้นอาจสร้างปัญหาในการวิจัย เช่น การตั้ง ประเด็นศึกษาว่าบทละครไทยที่จบบรรยาย 3 เรื่องมีลักษณะ ตามโครงสร้างบทละครโศกนาฏกรรมตามทฤษฎีของ

อริสโตเติล หากพิจารณาในแง่ตรรกะแล้วเกือบจะเป็นไป ไม่ได้เลย ถ้ามิได้ถือว่าทฤษฎีของอริสโตเติลเป็นสากล นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตัวบทวรรณคดีบทละครไทยทั้ง 3 เรื่องแล้วก็จะพบว่า นอกจากการจบบรรยายวรรณคดีทั้ง 3 เรื่อง ก็แทบจะหาลักษณะร่วมที่บ่งชี้ความเป็นโศกนาฏกรรม ตามทฤษฎีได้ยาก ทฤษฎีของอริสโตเติลที่นำมาศึกษานั้น ส่วนที่บ่งชี้ความเป็นโศกนาฏกรรมก็มีเพียงแต่ความพินาศ ของตัวละครเอก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่เกิดจาก การคิดหรือตัดสินใจผิดพลาดของตน ส่วนอื่นๆ นอกนั้น เช่น เรื่ององค์ประกอบ กลวิธี ก็ไม่ต่างไปจากที่ศึกษาได้ จากความรู้ทางวรรณคดีศึกษา ยิ่งทำให้การอธิบายลักษณะ ของวรรณกรรมทั้งสามตามทฤษฎีโศกนาฏกรรมให้เห็น คล้อยตามได้ยากยิ่งขึ้น แทนที่จะศึกษาความสัมพันธ์ด้าน แนวคิดกับวรรณคดีเรื่องอื่นในเชิงสหบทก็มุ่งอธิบายว่า ลักษณะโครงสร้างภายในตัวบทได้รับแบบอย่างจากทฤษฎี ละครของอริสโตเติล ความสัมพันธ์เชิงสหบทด้านเนื้อเรื่อง ที่อาจอธิบายได้ เช่น เรื่อง เงาะป่า จบบรรยายทำนองเรื่อง โรมิโอและจูเลียต (มีเรื่องพิชและการฆ่าตัวตายด้วยมีด เหมือนกัน) เรื่อง มัทนะพาธา จบบรรยายเมื่อสุเทษณ์เข้าอำนาจ หลังเหตุการณ์ทำนองเดียวกับเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนพระราม สั่งประหารสีดา ส่วน ลิลิตพระลอ จบบรรยายตามเค้าเรื่อง นิทานท้องถิ่นดั้งเดิม การจบบรรยายดังกล่าวยากจะเชื่อมโยง ว่าได้รับแบบอย่างจากทฤษฎีการละครของอริสโตเติล การกำหนดประเด็นการศึกษาด้านโครงสร้างเป็นเหตุ ให้มีการลากเข้าความ ดังที่ปรากฏในเกือบทุกชั้นตอน ของการพิสูจน์ในงานวิจัย ยิ่งเมื่อพิสูจน์ไปถึงขั้นรูปแบบ การแสดง เช่น การแทรกเพลง ยิ่งฟ้องความผิดฝ่าผิดตัวใน กระบวนการศึกษาเชื่อมโยงสิ่งที่แตกต่างเข้าด้วยกันอย่าง เห็นได้ชัด งานวิจัยที่กำหนดประเด็นศึกษากับธรรมชาติ ของข้อมูลไม่สอดคล้องกันย่อมทำให้ผู้วิจัยประสบความยาก ลำบาก

นอกจากนี้ การกำหนดประเด็นศึกษาในงานวิจัย บางเรื่องก็สะท้อนความพยายามจะหักล้างความคิดที่มีผู้ศึกษาไว้ ถึงขั้นเพื่อเสนอคำตอบเกี่ยวกับสมัยที่แต่ง และผู้แต่งของวรรณคดีที่มีปัญหาถกเถียงกันมายาวนาน

โดยยังไม่มีข้อยุติ การกำหนดดังนั้นก็เห็นว่ามีความเสี่ยงสูง หากไม่มีหลักฐานใหม่ แง่มุมนำเสนอหรือการตีความใหม่ที่ น่าสนใจและสมเหตุสมผลเพียงพอ โดยเฉพาะการศึกษา เพื่อชี้ชัดเจาะจงถึง 2 ประเด็น คือ สมัยที่แต่งและผู้แต่ง และที่สำคัญคือความรู้ด้านวรรณคดีวิจารณ์ ตลอดจน ความเข้าใจลักษณะทางภววิสัยของข้อมูลตัวบทที่ใช้จึง ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกำหนดประเด็นศึกษาดังกล่าว

3. การกำหนดกลุ่มข้อมูล

การกำหนดกลุ่มข้อมูลศึกษาต้องพิจารณาตั้งแต่แรก วางแผนการวิจัย เช่น มุ่งวิจัยเฉพาะเล่ม เฉพาะเรื่อง เฉพาะ ประเภท เฉพาะประเด็น เฉพาะสมัย เฉพาะผู้แต่ง การกำหนด กลุ่มข้อมูลนี้ หากเป็นไปอย่างมีเกณฑ์ที่อธิบายได้สมเหตุ สมผลและมีการพิจารณาความเหมาะสมแก่ต่าง ๆ เช่น ลักษณะร่วมหรือความสัมพันธ์สอดคล้องกับประเด็นศึกษา คุณสมบัติความเป็นตัวแทน ปริมาณที่เหมาะสมจะใช้ศึกษา ได้โดยละเอียดพอสมควรจะหลีกเลี่ยงปัญหาการวิจัยได้

วิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับระหว่าง พ.ศ. 2520-2530 มีการศึกษาวรรณคดีเฉพาะเล่มมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่ศึกษาเฉพาะประเภท ที่นิยมมากคือ บทละคร มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มข้อมูลที่นำมา ใช้ศึกษาในวิทยานิพนธ์บางเรื่อง ดังนี้

3.1 การกำหนดกลุ่มข้อมูลไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยมีข้อมูลไม่เพียงพอสำหรับประเด็นเนื้อหา ที่กว้างขวาง จึงศึกษาได้อย่างผิวเผินและขาดน้ำหนัก เช่น งานวิจัยที่มีจุดหมายศึกษาสัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย วิเคราะห์สัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ที่ปรากฏ ในโวหารภาพพจน์ อนุภาค ตลอดจนรวบรวมสัญลักษณ์ ตามแบบแผนในวรรณคดีและสัญลักษณ์เฉพาะบุคคลใน วรรณกรรมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าขอบเขตการศึกษากว้างเกินไปและต้องจัดการกับกลุ่มข้อมูลจำนวนมาก เพราะ สัญลักษณ์ตามความหมายในวิทยานิพนธ์นี้หมายถึง ความหมายระดับที่สอง (conotation) ซึ่งปรากฏอยู่มากมาย (เพียงพิจารณาเฉพาะเรื่องความเปรียบในวรรณคดีบาง ประเภทก็สามารถศึกษาได้แล้ว) ยิ่งกว่านั้นยังใช้ข้อมูล จากวรรณคดีตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบันถึง 6 ประเภท

ได้แก่ วรรณคดีพุทธศาสนา วรรณคดีประวัติศาสตร์และ มหาकाพย์ วรรณคดีการละคร วรรณคดีนิราศ วรรณคดี จากประเพณีและวรรณคดีที่มีเค้าเรื่องจากคติชนวิทยา และวรรณกรรมปัจจุบัน แต่มีได้ระบุรายชื่อไว้จึงไม่อาจ ตรวจสอบว่ากลุ่มตัวอย่างมีครบถ้วนตามประเภทที่ระบุ หรือไม่ มีจำนวนเท่าใด ใช้เกณฑ์อะไรในการกำหนดเลือก กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะเป็นตัวแทนที่ดี เพียงใดของวรรณคดีประเภทนั้นๆ จากการตรวจสอบ บรรณานุกรมพบรายชื่อตัวบทวรรณคดีในจำนวนที่น่า จะไม่พอเพียง บางตอนใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์ ภาพพจน์และความหมายทั้ง ๆ ที่มีได้ระบุว่ามาจากกลุ่ม ข้อมูลเรื่องใดบ้าง (กล่าวแต่ว่า 23 เรื่อง) งานวิจัยลักษณะ เช่นนี้จะแก้ปัญหาได้ด้วยการจำกัดประเด็นศึกษาหรือ กำหนดกลุ่มข้อมูลให้รัดกุมเหมาะสม

3.2 การกำหนดกลุ่มข้อมูลโดยละเลยการทำ

ความเข้าใจขั้นมูลฐานกับตัวข้อมูล

กรณีนี้อาจสร้างปัญหาให้งานวิจัยได้ เช่น ในงาน วิจัยเรื่องหนึ่งตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อว่า ความเชื่อเรื่องกรรม ในวรรณคดีอยุธยาได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเป็น ส่วนใหญ่ และความเชื่อเรื่องกรรมตามความคิดของกวี บางคนอาจต่างไปจากแนวคิดในหลักพุทธศาสนาเพราะ เหตุผลด้านวรรณศิลป์ กำหนดกลุ่มข้อมูลจากวรรณคดี 3 ประเภท ได้แก่ วรรณคดีพุทธศาสนา วรรณคดีเพื่อความบันเทิง วรรณคดีเพื่อพิธีกรรม โดยเลือกมาศึกษา 9 เรื่อง ได้แก่ มหาชาติคำหลวง นันทโศภนัทธสูตรคำหลวง พระมาลัย คำหลวง ลิลิตพระลอ สมุทรโฆษคำฉันท์ เสือโคคำฉันท์ กำสรวลโคลงตัน โคลงทวาทศมาส และลิลิตโองการแข่งน้ำ (ไม่ระบุว่าเหตุใดจึงเลือกเรื่องเหล่านี้และไม่เลือกบางเรื่อง เช่น ราชชาลีลาปคำฉันท์ อนิรุทธคำฉันท์) กรอบความคิดที่ แคบลงมากคือ วรรณคดีเหล่านั้นสะท้อนความคิดเรื่องกรรม ตามหลักพุทธศาสนาซึ่งกล่าวว่า กรรมเป็นเรื่องของสาเหตุ และผลแห่งการกระทำ วิบากกรรมอาจปรากฏในชาติภพ เดียวกันหรือข้ามชาติข้ามภพก็ได้ (ความคิดนี้เป็นแก่นของ สารงานวิจัย และอาจยืนยันได้จากสรุปผลการศึกษาว่า แนวคิดเรื่องกรรมและวิบากเป็นความเชื่อที่พบในวรรณคดี

ทั้ง 9 เรื่อง) ปรากฏว่าข้อมูลที่เลือกมานั้นบางเรื่องขาดลักษณะร่วมในประเด็นที่ศึกษา กล่าวคือ วรรณคดีบางเรื่องมิได้แสดงแนวคิดดังกล่าวให้ปรากฏ เช่น *ลิลิตโองการแข่งหน้า* นั้น *ไทป็นนัทสูตรคำหลวง* วรรณคดีบางเรื่องมิได้แสดงผลแห่งกรรมอย่างชัดเจนตามกรอบความคิดเรื่องกรรมที่ศึกษาไว้ เช่น *เสื่อโคคำฉันท* วรรณคดีบางเรื่องกล่าวถึงความเชื่อเรื่องกรรมอย่างลอยๆ โดยมีได้แสดงสาเหตุความเป็นมา เช่น *กำสรวลโคลงต้น* และ *โคลงทวาทศมาส* ไม่มีเหตุผลที่จะเลือกศึกษาเฉพาะบางเรื่องโดยปราศจากเกณฑ์รองรับที่ชัดเจน ซ้ำยังเป็นกลุ่มข้อมูลที่มีปัญหาด้านลักษณะร่วมไม่ตรงประเด็นศึกษา ทำให้ต้องหาทางอธิบายสาเหตุเช่นว่า วรรณกรรมเหล่านั้นบางเรื่องไม่แสดงความเชื่อเรื่องกรรมเพราะได้อธิพลจากความเชื่อดั้งเดิม (*ลิลิตโองการแข่งหน้า*) บางเรื่องไม่แสดงความเชื่อเรื่องกรรมเพราะเหตุผลด้านวรรณศิลป์ (*เสื่อโคคำฉันท* และ วรรณคดีนิราศทั้ง 2 เรื่อง) บางเรื่องถึงกับอธิบายไม่ได้ เช่น *นันทป็นนัทสูตรคำหลวง* ผู้วิจัยจึงเลี่ยงไปอธิบายว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของธรรมชาติ ซึ่งมีใช้แนวคิดเรื่องกรรมโดยตรงทั้งหมดนี้แล้วแต่ฟ้องความไม่สอดคล้องกันระหว่างสมมติฐานกับการเลือกกลุ่มข้อมูล

สิ่งเหล่านี้คือปัญหาจากการกำหนดกลุ่มข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษา และการละเอียดในการทำความเข้าใจข้อมูลฐานกับข้อมูลเหล่านั้นก่อน การสรุปว่าความเชื่อเรื่องกรรมในวรรณกรรมอยุธยาได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเป็นหลักนั้น จึงมีข้อโต้แย้งได้ทั้งจากตัวบทเองและวิธีการอธิบาย เช่น การที่ *เสื่อโคคำฉันท* ไม่แสดงเรื่องกรรมและวิบากให้เห็นตามหลักพุทธศาสนาอาจเป็นเพราะวรรณคดีเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่สร้างขึ้นในกรอบความคิดแบบฮินดูที่ยึดถือเรื่องธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ อันเป็นแนวคิดเดียวกับที่ปรากฏใน *รามายณะ* จึงไม่ปรากฏความเชื่อเรื่องกรรมตามหลักพุทธศาสนา และมีได้มีเหตุจากความบันเทิงเริงรมย์ด้านวรรณศิลป์ หากทำความเข้าใจและพิจารณาข้อมูลตัวบทอย่างรอบด้านอาจทำให้หาคำอธิบายที่มีน้ำหนักขึ้นได้โดยไม่ต้องสร้างข้อสมมติฐานแยกออกไปอีกข้อหนึ่งต่างหาก ซึ่งมีผลให้เกิดความโลเลในแนวคิดหลัก เช่นเดียวกับ

กับประเด็นที่ว่าวรรณคดีนิราศกล่าวถึงผลของกรรมที่เกิดแก่ตนโดยไม่กล่าวแสดงสาเหตุอย่างในวรรณคดีนิทาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามิได้เหตุจากความบันเทิงเริงรมย์ในกรอบวรรณศิลป์ แต่ถ้าหากจะพิจารณาว่าวรรณคดีนิราศเผยแพร่มุมมองของผู้เล่าแบบบุรุษที่หนึ่ง ต่างจากวรรณคดีนิทานซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่ใช้มุมมองของผู้เล่าแบบผู้รู้ทั่ว (omniscient narrator) ตามหลักพุทธศาสนาเรื่องของกรรมเป็นเรื่องเกินวิสัยมนุษย์จะหยั่งรู้ (กรอบความรู้ที่ศึกษาไว้แต่ต้นเรื่อง) ด้วยเหตุนี้หรือไม่ในงานที่ใช้มุมมองของผู้เล่าแบบบุรุษที่หนึ่งอย่างนิราศจึงไม่ปรากฏการกล่าวถึงสาเหตุของวิบากกรรม ฉะนั้นเหตุผลที่ทำให้ *เสื่อโคคำฉันท* และ วรรณคดีนิราศไม่แสดงหรือแสดงเรื่องกรรมในลักษณะดังกล่าว จึงหาใช่เรื่องเหตุผลเรื่องความบันเทิงเริงรมย์ไม่ หากพิจารณาเช่นนี้ได้ก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดหัวข้อเนื้อหาเพิ่มอีกหนึ่งบทเพื่อรองรับคำอธิบายที่ไม่ลงตัวอันเป็นผลจากการเลือกกลุ่มข้อมูลนี้

การเลือกข้อมูลมาศึกษาโดยละเอียดที่จะพิจารณาธรรมชาติของงานยังสร้างปัญหาอย่างอื่น คือ เรียกร้องสิ่งที่วรรณคดีไม่อาจให้ได้ เช่น เมื่อนำเรื่อง *รามเกียรติ์ อุณรุท* ดาหลัง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชศึกษาแบบแผนและยุทธวิธีทางทหารแล้ว พบว่าวรรณคดีเรื่องดังกล่าวมิได้ให้ความรู้เรื่องการเดินทางตามตำราพิชัยสงครามแต่อย่างใด เพราะมีแต่บทชมป่า ชมนกชมไม้ หากผู้วิจัยไม่ลืมหูลืมตาไปว่าวรรณคดีเหล่านั้นแต่งตามขนบบทละครและมีได้เป็นตำราการรบคงไม่ตำหนิตัวบทในประเด็นนี้เป็นแน่ ตัวอย่างทำนองนี้ยังมีในงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่มีประเด็นว่าวรรณคดีไทยสะท้อนค่านิยมทางสถาบันเศรษฐกิจในด้านการแต่งกายด้วยหลักฐานบททรงเครื่องของตัวละครกษัตริย์ในเรื่อง *รามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี* ว่าล้วนแต่งกายอย่างวิจิตรตระการตา มิได้ละเว้นแม้ในโอกาสเสด็จประพาสป่า โดยผู้ศึกษาถืออย่างเป็นจริงเป็นจังว่าได้พบข้อเท็จจริงของประเด็นศึกษาด้านสังคม ดังปรากฏในผลการศึกษามีค่านิยมในด้านความสวยงามการโอ้อวดฐานะเป็นสำคัญตั้งแต่บุคคลระดับสามัญจนถึงกษัตริย์

ผลการศึกษาเช่นนี้สะท้อนให้เห็นความย่อหย่อนด้านความรู้ทางวรรณคดีวิจารณ์

3.3 การกำหนดกลุ่มข้อมูลไม่ครอบคลุมโดยปราศจากเหตุผล

งานวิจัยบางเรื่องใช้ข้อมูลเพียงบางส่วนของตัวบททั้งเรื่อง โดยไม่ปรากฏว่าส่วนที่นำมาศึกษามีความสำคัญเป็นพิเศษต่อประเด็นศึกษาอย่างไร หรือส่วนอื่นๆ ที่เหลือไม่สำคัญอย่างไร เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่อง *พระอภัยมณี* ที่ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลศึกษาเพียง 23 ตอน คือ ตั้งแต่ต้นเรื่องถึงตอนพระอภัยมณีอภิเษกนางสุวรรณมาลี กรณีเช่นนี้ควรใช้ข้อมูลจากทั้งเรื่อง งานวิจัยบางเรื่องกำหนดกลุ่มข้อมูลเจาะจงเฉพาะประเภทและเฉพาะผู้แต่ง หรือกำหนดศึกษาผลงานเฉพาะผู้แต่ง แต่มีได้นำผลงานที่กำหนดมาใช้ศึกษาทั้งหมด เช่น กำหนดกลุ่มข้อมูลที่เป็นวรรณคดีนิทานของสุนทรภู่ ได้แก่ *พระอภัยมณี โคบุตร สิงห์ไกรภพ* เพื่อศึกษาว่าความขัดแย้งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเรื่องแท้จริงแล้ววรรณคดีเรื่องเล่าของสุนทรภู่ยังมีอีกคือ *ลักษณะวงศ์อภัยนุราช กาพย์พระไชยสุริยา* ผู้วิจัยกล่าวหากำหนดเรื่องเหล่านั้นมาวิจัยด้วยก็จะมองเห็นความสำคัญของความขัดแย้งมากขึ้น แต่มีได้ให้เหตุผลว่าทำไมจึงไม่นำเรื่องเหล่านั้นมาศึกษาวิจัยด้วยเพื่อให้เห็นความสำคัญประเด็นศึกษามากขึ้นดังกล่าว เช่นเดียวกับงานวิจัยที่มุ่งศึกษาผลงานเฉพาะผู้แต่งคือ หลวงจรูญภักดี (ถึกจิตกรถึก) แต่ไม่นำผลงานมาศึกษาทั้งหมด ทำให้ประเด็นความรู้ที่สมบูรณ์เกี่ยวกับผู้แต่งอันพึงได้จากการศึกษานั้นบกพร่องไป

4. การเลือกแนวทางการวิจัย

แนวทางวิจัยกำหนดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา การเลือกแนวทางวิจัยแบบใดขึ้นอยู่กับมุมมองเห็นธรรมชาติของสิ่งที่ศึกษา โดยลักษณะทั่วไปการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่เน้นศึกษาตีความการวิจัยด้านวรรณคดีแบบฉบับใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมาแต่เดิม วิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับในระหว่าง พ.ศ.2520-2530 ใช้แนวทางวิจัยที่หลากหลายขึ้น แม้ส่วนใหญ่จะยังคงเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ บางเรื่องมีการลงพื้นที่

เพื่อเก็บข้อมูล บางเรื่องใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาเชิงคุณภาพ และบางเรื่องใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นสำคัญ

วิทยานิพนธ์ที่มีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ *บทละครเรื่องเงาะป่าพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5: การศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม* ของ สมหมาย เทียบเทียบ (2520) วิทยานิพนธ์เรื่องที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ *วิเคราะห์ท่วงทำนองการประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งนิราศอิเหนาและสุภาภิตสอนหญิง* ของ ล้ำยอง สำเร็จดี (2529) ซึ่งใช้ผลจากการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อหาข้อสรุปทุกประเด็นที่สามารถบ่งชี้ท่วงทำนองการแต่งเฉพาะบุคคล

วิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้การวิจัย 2 แบบร่วมกัน โดยใช้ผลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ด้วยจุดประสงค์ต่างๆ ได้แก่

1) เพื่อตรวจสอบทัศนคติของคนในสังคมปัจจุบันที่มีต่อประเด็นต่างๆ ที่ศึกษาได้ใน *วิเคราะห์สุภาภิตพระร่วงแห่งวัฒนธรรม* ของ รัตนา สถิตานนท์ (2520) *คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก* ของ ปราณี สุรสิทธิ์ (2527)

2) เพื่อหาคำตอบ เช่น การวิเคราะห์สัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์จากโวหารภาพพจน์ใน *วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย* ของ ลัดดา ปานุทัย (2520)

3) เพื่อยืนยันความเหมาะสมของข้อมูลและเพื่อนำผลสำรวจความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์บางประเด็นใน *หาสรสในวรรณกรรมร้อยกรองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2475* ของ นางลักษณ์ แซ่มโซติ (2521)

การนำการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการศึกษาวิจารณ์วรรณคดีแบบฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ อาจเปิดทางเลือกในการเข้าถึงวรรณคดีให้มากขึ้น แต่การวิจัยแนวนี้ก็มิใช่ข้อควรระวังไม่ต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่กล่าวมาแล้วดังปัญหาต่อไปนี้

ปัญหาด้านการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เช่น ในงานวิจัยบางเรื่องที่ประมวลความเห็นว่าคุณฉบับปัจจุบันมีจิตสำนึกต่อ

คำสอนในวรรณคดีที่ทำการวิจัยอย่างไร เพื่อประกอบการศึกษาจึงออกแบบสอบถามคนต่างอาชีพ (ครูโรงเรียนและพนักงานธนาคารออมสิน) ต่างเพศ ต่างวัย ต่างสถานภาพ การสมรส การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกรณีนี้ไม่ช่วยให้เข้าใจได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความเป็นตัวแทนที่ดีเพียงใดของคนทั้งสังคม แท้จริงแล้วความคิดในการนำเสนอวิจัยทั้งสองมาใช้ร่วมกันอย่างไรในงานวิจัยนี้ก็มีความเป็นไปได้ หากปรับประเด็นเป็นเรื่องการศึกษาทัศนคติของคนปัจจุบันที่มีต่อคำสอนสตรีในวรรณกรรม ใช้แนววิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิจัยนำร่อง แล้วนำผลไปใช้กับประเด็นศึกษาที่ใช้แนววิจัยเชิงปริมาณโดยกำหนดกลุ่มข้อมูลให้เหมาะสม ก็น่าจะเป็นงานวิจัยที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง

ส่วนปัญหาประเด็นวิจัยเชิงปริมาณพบในงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้วิจัยออกแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อความที่คัดมาจากตัวบทต่างๆ ว่ามีปริมาณความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยวัดจากความมากน้อยของการยอมรับและการหัวเราะของผู้ตอบ นอกจากนี้ยังสอบถามความคิดเห็นบางประการของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งควรเป็นภาระของผู้วิจัย เช่น กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน น่าคิดว่าผลที่ได้เหล่านี้ทำให้การวิจัยคุ่มค่าเหนื่อยเพียงใด การนำเสนอวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีแบบฉบับบางครั้งก็มีปัญหาจากธรรมชาติของกระบวนการเอง เช่น การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาท่วงทำนอง การแตงนั้นปรากฏแต่ตัวเลขแจ่มชัด จึงไม่ทราบว่าการระบุภาพพจน์ในข้อมูลถูกต้องหรือไม่ และการใช้ภาพพจน์มากน้อยมีผลต่อการสื่อความหมายอย่างไร

การวิจัยเชิงคุณภาพมีตรรกะแบบอุปนัย คือ การศึกษาข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปที่เป็นสมมติฐาน หรือเป็นสามัญการ (generalization)³ ต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณที่มีตรรกะแบบนรนัย คือ การศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าการวิจัยวรรณคดีแบบฉบับซึ่งมีฐานแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพมาแต่เดิมจะไม่ตั้งสมมติฐานไว้ในข้อเสนอโครงการวิจัย ต่อมาก็คงพบว่ามีที่ตั้งสมมติฐานไว้ใน

งานวิจัยเกือบทุกเรื่อง โดยข้อสมมติฐานนั้นอาจมีมากกว่า 1 ข้อ และหลายเรื่องมีลักษณะเป็นแนวทางของเนื้อหา ทั้งยังพบว่าสมมติฐานในงานวิจัยบางเรื่องเขียนล้อกับหัวข้อศึกษาประจำบทอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นสมมติฐานในงานวิจัยบางเรื่องยังข้ามพรมแดนไปถึงผลการวิจัยที่เฉพาะเจาะจง ถึงแม้จะถือว่าใช้ตรรกะแบบอุปนัยในการวิจัยแต่สมมติฐานก็มีใช้สิ่งเดียวกับผลการวิจัย ดังนั้นการนำผลวิจัยมาใช้ตั้งสมมติฐานย่อมไม่ถูกต้อง เช่น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. สถานภาพสตรีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดคำสอนสตรีไทยในเรื่องต่างๆ

2. คำสอนสตรีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ไม่เปลี่ยนแปลง

3. คำสอนสตรียังมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกและการปฏิบัติตัวของสตรีในปัจจุบัน

4. คำสอนสตรีมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกและการปฏิบัติตัวของสตรีปัจจุบันต่างกันในด้านสถานภาพสมรส วัย และอาชีพ ดังนี้

4.1 ครูโสด วัยหนุ่มสาว มีจิตสำนึกต่างจากครูสมรส วัยหนุ่มสาว

4.2 ครูโสด วัยกลางคน มีจิตสำนึกต่างจากครูสมรส วัยกลางคน

4.3 ครูโสด วัยหนุ่มสาว มีจิตสำนึกต่างจากครูสมรส วัยสูงอายุ

4.4 ครูโสด วัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยสูงอายุ จะมีจิตสำนึกต่างกัน

4.5 ครูสมรส วัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยสูงอายุ จะมีจิตสำนึกต่างกัน

4.6 พนักงานธนาคารโสด วัยหนุ่มสาว มีจิตสำนึกต่างจากพนักงานธนาคารที่สมรส วัยหนุ่มสาว

.....
4.16 ครูสมรส วัยสูงอายุ จะมีจิตสำนึกต่างจากพนักงานธนาคารสมรส วัยสูงอายุ

³สามัญการเป็นมโนทัศน์ที่ใช้เพื่อหมายถึง การที่ผลการศึกษาค้นคว้าที่หนึ่ง ณ เวลาหนึ่ง สามารถนำไปใช้ในที่อื่นและในเวลาอื่นได้ (Holloway, 1997 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2550, น. 81)

อาจกล่าวได้ว่า วิทยานิพนธ์ระหว่าง พ.ศ.2520-2530 มีการนำแนวทางวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการศึกษาวิจัย วรรณคดีแบบฉบับ แม้จะเป็นความพยายามที่ดีแต่โดยทั่วไปดูจะยังไม่ประสบความสำเร็จนัก สาเหตุไม่ว่าจะเกิดจากความไม่เข้มแข็งด้านวรรณคดีวิจารณ์หรือด้านความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยก็ตามที่ นับเป็นอุปสรรคอย่างดี สำหรับนักวิจัยรุ่นต่อมาที่ควรคำนึงถึงคำแนะนำว่า “ถ้านักวิจัยไม่แน่ใจว่าจะสามารถจัดการกับปัญหาทางเทคนิคที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลผสมกันสองชนิดในงานวิจัยเดียวกันได้ ก็ควรใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพแต่เพียงอย่างเดียว การใช้ข้อมูลชนิดเดียวแต่ทำให้ดีที่สุด เป็นกลยุทธ์ที่ดีกว่า การใช้ข้อมูลหลายชนิดแต่จัดการได้ไม่ดีเท่าที่ควร” (ชายโพธิ์สิตา, 2550, น.38)

5. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะจะเป็นส่วนที่มีผลต่อความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพของงานวิจัยโดยตรง ในที่นี้จะเน้นเฉพาะในส่วนที่ใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งศึกษาวิเคราะห์ตรวจสอบได้สะดวก และเป็นแนวทางที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ โดยจะกล่าวถึงเฉพาะประเด็นที่เป็นจุดอ่อนซึ่งพบในวิทยานิพนธ์ในทศวรรษที่ศึกษา อันน่าจะเป็นประโยชน์แก่นักวิจัยรุ่นหลังต่อไป

5.1 การศึกษาวิเคราะห์โดยพยายามอธิบายตีความเชื่อมโยงให้เข้ากับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจะพิสูจน์ว่า *บทละครเรื่องพระลอ เงาะป่า และมีทนะพาธา* มีโครงสร้างตามทฤษฎีโศกนาฏกรรมของอริสโตเติล ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการต่างๆ เพื่อหาแง่มุมในการเชื่อมโยงข้อมูลตัวบทเข้ากับทฤษฎีตามกรอบแนวความคิด เช่น การวิเคราะห์ข้ามไปหรือวิเคราะห์เฉียงประเด็น ในประเด็นเกี่ยวกับโครงเรื่องที่ทฤษฎีกล่าวว่าความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของตัวละครเอกเกิดจากกระทำสิ่งต่างๆ ลงไปด้วยการตัดสินใจที่ผิดพลาดทำให้ผู้ดูเกิดความตระหนัก สงสาร ทว่าความเป็นจริงตามเรื่อง นางมัทนามิได้ทำผิดอะไร ดังนั้นในตอนวิเคราะห์ผู้วิจัยกล่าวข้ามไปโดยไปเน้นภาพนางมัทนาถูกสาปซึ่ง

เร้าอารมณ์สงสารแทน ในประเด็นลักษณะตัวละครรวมทั้งกิริยาอาการ ตัวละครในบทละครบางตัวมิได้ตรงกับเกณฑ์ เช่น ชมพละมิได้เป็นบุคคลสำคัญแต่อย่างใด แต่ผู้วิจัยก็พยายามเน้นคุณสมบัติให้เข้าเกณฑ์เช่นเป็นคนดี กล่าวหาญ ส่วนแง่การแสดงออกอย่างสมจริงที่กล่าวว่า ตัวละครเอกในบทละครเลือกดำเนินชีวิตเพื่อให้ได้สมรัก โดยไม่ได้คำนึงว่าการกระทำนั้นจะเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรมหรือไม่ ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยยกกรณีนางมัทนา รำพันความรู้สึกที่มีต่อชายเสน และการขอความช่วยเหลือจากสุเทษณ์ ซึ่งก็เป็นเรื่องสามัญที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะทำได้ ไม่น่าจะอยู่ในประเด็นอันพึงตำหนิตินิดว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมตามข้อสรุปแต่อย่างใด นอกจากนี้ทฤษฎีของอริสโตเติลที่นำมาอ้างอิงส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงลักษณะเฉพาะของ *tragedy* อย่างเด่นชัด แต่เป็นลักษณะทั่วไปของเรื่องเล่าที่มีตัวละคร เช่น เหตุการณ์ต้องมีเหตุผลต่อเนื่องกัน ดำเนินเรื่องตามลำดับ ตัวละครมีนิสัยคงเส้นคงวา ความคิด วาจา การกระทำเป็นผลจากอุปนิสัย การแสดงความคิด อารมณ์ ด้วยการคร่ำครวญรำพันช่วยเร้าอารมณ์ผู้ดู การที่ผู้วิจัยพยายามวิเคราะห์บทละครทั้งสามตามประเด็นเหล่านี้เพื่อพิสูจน์ว่าบทละครเหล่านั้นมีลักษณะตามทฤษฎี ย่อมมองเห็นได้ชัดว่าเป็นการลากเข้าทฤษฎี

ในงานวิจัยบางชิ้นมีการปักใจล่วงหน้าเกี่ยวกับเวลาแต่ง ดังระบุวิธีดำเนินการค้นคว้าว่า “ศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยที่ผู้แต่ง *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* น่าจะมีชีวิตอยู่” ซึ่งในความคิดของผู้วิจัยก็คือ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้วิจัยได้เริ่มลงมือวิเคราะห์ตัวบทและตีความเข้ารอบความคิดโดยมิให้ความสำคัญด้านมิติวรรณคดี ด้วยการเสนอความเห็นที่ว่า ร่ายต้นเรื่องกล่าวถึงนามเมืองว่า “นพรัตนราชธานีบุรีรัมย์” (ในข้อความว่า “ศรีสิทธิวิธิชวรนครควรรช ไกรพรังงสรรค สวรรคแต่งแต่ม แยมพื้นแผ่นดิน พสุธา มหาติลกภาพ นพรัตนราชธานี บุรีรัมย์เมืองมิ่งแล้วแฮ ราเมศให้ท้าวตั้ง แต่งเอง”- *โคลงกำสรวล*) ตรงกับข้อความเอ่ยถึงเมืองใน *ลิลิตพระลอ* และตรงกับสร้อยพระนาม

สมเด็จพระนารายณ์ฯว่า “...ศรีปฐมสุริยวงศ์ องค์สรพรพชญ์ พุทธางกูร บรมบพิตรพระพุทธรเจ้า พระเจ้ากรุงเทพมหานคร บวรทวารวดีศรีอยุธยา มหาติลภพ นพรัตน์ราชธานี บุรีรมย์” บริบทนี้ทำให้ทราบว่าข้อความดังกล่าวเป็นสร้อยนามกรุงศรีอยุธยา แต่ผู้วิจัยตีความว่าเป็นสร้อยพระนามสมเด็จพระนารายณ์ฯ เพื่อให้เข้าประเด็น เพราะจะใช้สนับสนุนว่าข้อความนี้พ้องกับวรรณคดีเรื่องอื่น โดยเป็นวรรณคดีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ส่วนเนื้อความที่ว่าเป็นเมืองพรหมนั้นก็โยงเทียบกับข้อความในบทชมเมืองเรื่อง *อนิรุทธ์คำฉันท์* ที่ว่าเหมือนเมืองพรหม ใน *สมุทรโฆษคำฉันท์* ก็มีเมืองทางทิศอุดรเป็น “พระนครครวชม สมญาชื่อเมืองพรหม บุรีบูรณกาล” ใน *โคลงทวาทศมาส* ก็กล่าวว่า “ถนิมเมืองแมนแซก สร้าง” และใน *โคลงนิราศนครสวรรค์* ก็กล่าวทำนองเดียวกันว่า “งามเงื่อนแมนมาสรรค์แต่งตั้ง” ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยตีความว่ามีลักษณะเดียวกับข้อความใน *โคลงกำสรวล* และเป็นวรรณคดีในรัชกาลเดียวกัน โดยไม่แยกแยะว่าใน *สมุทรโฆษคำฉันท์* กล่าวถึงเมืองพรหมบุรี และการชมเมืองว่าเป็นเมืองเทพสร้างก็เป็นชนบและมีที่มาจากชื่อกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยาด้วยการตีความเช่นนี้ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าวรรณกรรม 5 เรื่องที่กล่าว เป็นวรรณกรรมในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ เช่นเดียวกัน ทั้งๆ ที่วรรณคดีทุกเรื่องทีกล่าวมามีปัญหาด้านสมัยที่แต่งและผู้แต่งอย่างไร้ข้อยุติ

ความหลงผิดด้านการตีความได้เลยจากขั้นใช้ตัวบทเป็นข้อสนับสนุนข้อมูลทางโบราณคดีตามกรอบความคิดที่กำหนด ไปถึงขั้นย่อนำข้อสรุปมาอธิบายวรรณคดีอีกด้วย เช่น เมื่อกล่าวถึงพระที่นั่งวิหารสมเด็จที่เป็นปราสาททองสร้างในสมัยพระเจ้าอยู่หัวปราสาททอง ก็ยกคำประพันธ์จาก *อนิรุทธ์คำฉันท์* และ *สมุทรโฆษคำฉันท์* มาเป็น หลักฐานสนับสนุน ดังนี้

“มีมณเฑียรทิพยรุจี ปราสาทมณี สุพรรณสูงสุตไพยม
รุ่งเรืองมุกตามาศโสรม ชัชวาลคือโคม ตระหลบตระเลิศธรณี”
อนิรุทธ์คำฉันท์

“มณเฑียรพิมานรัต นจารัสด้วยรัศมี
เรื่องรัศมีจามี กรแก้วระลอกแสง
เสาทองรังรองรัศ- มิจิตประชิดแซรง”

สมุทรโฆษคำฉันท์

ผู้วิจัยเชื่อว่าปราสาทราชวังที่เป็นทองที่กล่าวถึงในวรรณคดีเหล่านี้หมายถึงพระที่นั่งวิหารสมเด็จซึ่งเป็นปราสาททองนั่นเอง ทั้งยังใช้ข้อความในต้วบทดังกล่าวย้อนกลับไปยืนยันหลักฐานทางโบราณคดีอีกด้วยว่า “คำว่า ‘จามีกร’ และ ‘เสาทอง’ ในฉันทที่ทั้งสองบทนี้ยืนยันว่าพระที่นั่งองค์นี้ล้วนฉาบทาด้วยทองแม่แต่เสากีสทอง” การนำเสนอัญลักษณ์แห่งการพรรณนาในวรรณคดีไปตีความให้เชื่อมโยงให้กลายเป็นหลักฐานทางโบราณคดีเพื่อพิสูจน์ว่าข้อความในต้วบทวรรณคดีหมายถึงสิ่งเหล่านั้น และพิสูจน์ว่าวรรณคดีดังกล่าวแต่งในสมัยนั้นยังพบอีกมาก แม้คำว่า แก้วแก้ว ซึ่งหมายถึงแก้ว 9 ประการใน *สมุทรโฆษคำฉันท์* ที่ว่า “แก้วแก้วกระลิ่งฉาย และประดับด้วยโคมเจลา” ผู้วิจัยก็ตีความว่าหมายถึงยอดนภศูลเก้ายอดของพระที่นั่งสรพรพชญ์มหาปราสาทซึ่งมีนภศูลเก้ายอด

อาศัยการตีความด้วยวิธีการทำนองนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้ศัพท์ การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร ลักษณะคำประพันธ์ เพื่อพิสูจน์ว่า *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* รวมทั้งวรรณคดีประเภทโคลงสมัยอยุธยาตอนปลายได้รับอิทธิพลจาก *ปัญญาสชาดก* *โคลงนิราศทริภุญไชย* และ *โคลงมัทราตีเชียงใหม่* ทั้งนี้มาจากความคิดเห็นของผู้วิจัยว่า การแพร่กระจายของวรรณคดีล้านนาทั้ง 3 เรื่องเริ่มแต่ พ.ศ.2205 เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ฯเสด็จไปตีเชียงใหม่ได้ วรรณคดีล้านนาดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อ *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* ซึ่งแต่งขึ้นภายหลังวรรณคดีล้านนาเหล่านั้น แม้ในด้านฉันทลักษณ์ก็มิได้ตระหนักเห็นความแตกต่างว่า *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* ใช้ฉันทลักษณ์โคลงสี่สุภาพ ต่างจากความนิยมของล้านนาที่นิยมโคลงสี่สุภาพ

ส่วนวิธีการศึกษาว่าผู้ใดแต่ง *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* คือ เมื่อกำหนดว่าสมัยที่แต่งคือสมัยสมเด็จพระนารายณ์แล้วก็เล็งหาหลักฐานที่เหมาะสมๆ ด้าน

ผู้แต่งต่อไป ซึ่งจากการศึกษาตัวบทก็พบข้อมูลที่ชี้บ่งว่าผู้แต่งน่าจะมีศักดิ์สูงแต่มีใช้พระเจ้าแผ่นดิน ครั้นศึกษาไปก็พบว่าสมเด็จพระนารายณ์ฯ มีสมเด็จพระอนุชา พระนามเจ้าฟ้าน้อย ซึ่งมีกรณีถูกกล่าวหาว่าเป็นชู้กับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ผู้เป็นน้องสาวของพระเพทราชา และต้องราชทัณฑ์โยนให้เสือกินตามหลักฐานข้อเขียนของ ตูรแปง เตอะแบส และลาลูแบร์ ผู้วิจัยจึงมั่นใจว่าผู้แต่งวรรณคดีทั้ง 2 เรื่องคือ เจ้าฟ้าน้อยนั่นเอง ดังนั้น เมื่อพิจารณา *โคลงกำสรวล* พบข้อความในโคลงบาทหนึ่งว่า “ลูขนบคุดขนบกาม พระพี่พี่แม่” ผู้วิจัยก็ตีความดังนี้

คำว่า “ขนบกาม” น่าจะได้แก่กฎมณเฑียรบาลอันเกี่ยวกับการล่วงละเมิดติดต่อกับหญิงชาววังนั่นเอง และการใช้คำว่า “พระพี่” ซ้อนกับคำว่า “พี่แม่” นั้นก็แสดงให้เห็นว่า “พี่” ทั้งสองคำนั้นใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน คำแรกใช้ในความหมายว่า พี่ (พระเชษฐา) คำหลังหมายถึงตัวผู้ในหนังสือ เป็นการยั่วว่า “พระเชษฐาของพี่” อย่างแน่ชัดเมื่อเป็นชั้นฐานะของผู้นิพนธ์ *โคลงกำสรวล* จึงอยู่ในฐานะพระอนุชาอย่างไม่ต้องสงสัย

ผู้วิจัยยึดกรอบความคิดที่มีอยู่แล้วว่าผู้แต่งคือเจ้าฟ้าน้อย ฉะนั้น จึงตีความ ขนบกาม เป็นกฎมณเฑียรบาลส่วน พระพี่ พี่แม่(นาง) คือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่หากไม่ถูกรอบงำด้วยกรอบความคิดดังกล่าว อาจตีความ ขนบกาม ว่า วิถีแห่งความรัก ครรลองแห่งความรัก พระพี่อาจตีความว่าเป็นคำที่หมายถึงนางของพี่ (นางผู้นี้อาจมีฐานะันตรศักดิ์ผู้แต่งจึงใช้คำเรียกอย่างไม่สามัญ) พี่แม่ เป็นคำที่ผู้แต่งหมายถึงตนเองผู้เป็นพี่(สามี)ของนางก็ได้

ในด้านลักษณะการแต่ง เมื่อผู้วิจัยเชื่อว่าอิทธิพลโคลงล้านนาแผ่ลงมาถึงอยุธยาเป็นครั้งแรกสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ก็ลงมือวิเคราะห์การใช้คำภาษาถิ่นและสำนวนโวหาร เพื่อพิสูจน์ว่า *โคลงนิราศทริภุญไชย* และ *โคลงมังทรชาติเชียงใหม่* เป็นต้นแบบให้ *โคลงกำสรวล* *โคลงทวาทศมาส* แต่งตาม ในกรณีนี้หากเชื่อตามความเห็นที่ว่า *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* แต่งในสมัยอยุธยาตอนต้นราวสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 ซึ่งทรงครองอยุธยาในขณะที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

ทรงย้ายศูนย์กลางการปกครองไปที่พิษณุโลก อันเป็นโอกาสให้อยุธยาได้สัมผัสอิทธิพลวัฒนธรรมวรรณคดีล้านนาได้ลึกซึ้งกว่าครั้งใดๆ แล้ว คงจะสันนิษฐานว่าโคลงล้านนาทั้งสองแต่งตาม *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* ในกรอบวัฒนธรรมวรรณคดีของตนที่นิยมฉันทลักษณ์โคลงสี่สุภาพ เรื่องฉันทลักษณ์ที่ขัดกับข้อสรุปของผู้วิจัยนี้ถูกมองข้ามไป

ด้วยวิธีการศึกษาวิเคราะห์เช่นนี้ เหตุการณ์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ได้แก่ การที่สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงตีเชียงใหม่ได้ใน พ.ศ.2205 ก็ดี การที่กรุงศรีอยุธยาส่งกองทัพไปปราบกบฏเมืองสงขลา ในวันอังคารเดือนยี่ ปีวอก พ.ศ.2223 ก็ดี การที่พระสนมของสมเด็จพระนารายณ์ฯ ต้องราชทัณฑ์ด้วยโทษฐานทำผิดกฎมณเฑียรบาล ใน พ.ศ.2226 ก็ดี ได้กลายมาเป็นสาเหตุให้สามารถอธิบายความเป็นมาของวรรณคดีอยุธยาที่มีปัญหาเกี่ยวกับผู้แต่งและสมัยที่แต่งได้เกือบทุกเรื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเลยข้อโต้แย้งในมิติวรรณศิลป์จากภายในตัวบทอย่างสิ้นเชิง การศึกษาด้วยวิธีนี้ย่อมทำให้นักวิจัยมีปัญหาด้านการยอมรับ

5.2 การใช้กระบวนการทางเหตุผลที่บกพร่องในการวิเคราะห์

ในการศึกษาประวัติความเป็นมา ยุคสมัย หรือผู้แต่งวรรณคดีแบบแผนของไทยสมัยอยุธยา ส่วนใหญ่มีอุปสรรคเพราะขาดหลักฐานยืนยันแน่ชัด ข้อสรุปใดๆ ที่มีอยู่ในเวลานี้ ส่วนมากเป็นทรรศนะของผู้รู้ในสมัยต่างๆ มีใช้ข้อเท็จจริง จึงมีการโต้แย้งกันในเรื่องเดิมๆ อยู่เนืองๆ เมื่อมีหลักฐาน วิธีการศึกษา หรือการตีความใหม่มาท้าทายข้อสรุปเดิม แต่ข้อสรุปที่เป็นข้อเสนอใหม่จะได้รับความสนใจหรือไม่ ขึ้นอยู่กับหลักฐานกับกระบวนการความคิดหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

งานวิจัยที่ศึกษา *โคลงกำสรวล* และ *โคลงทวาทศมาส* เพื่อเสนอคำตอบเกี่ยวกับผู้แต่งและยุคสมัยที่แต่ง ได้เสนอข้อสรุปใหม่ที่ขัดแย้งกับข้อสรุปเดิมที่มีมาก่อน ผู้เสนอควรต้องใช้กระบวนการตามหลักเหตุผลโต้แย้งหักล้างข้อเสนอเดิมให้ได้ก่อนที่จะสามารถสถาปนา

ข้อเสนอใหม่ แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเริ่มด้วยการตีกรอบความคิดของตนแล้วตีความตัวบทกับหลักฐานต่างๆ ให้สอดคล้องไม่ได้แย้งว่าประเด็นต่างๆ ที่มีผู้สรุปแล้วนั้นมีความเป็นไปได้มากกว่าอย่างไร งานวิจัยดังกล่าวไม่เพียงตีความเข้ารอบความคิดที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น ยังมีการสร้างข้อสรุปที่มีปัญหา ด้านความสมเหตุสมผลจากการพิจารณาทั้งด้านข้อมูลและการใช้ตรรกะอีกด้วย เช่น

ก. “เมื่อพระยาวราชต้องพระราชอาญาในปี พ.ศ. 2226 นั้น คงจะถูกกักบริเวณให้อยู่แต่ในเขตพระราชฐานวังจันทร์พินนอันเป็นวังหน้าเท่านั้น ไม่สามารถเสด็จออกนอกพระนครได้... ดังนั้น เมื่อพระองค์ทรงนิพนธ์ *โคลงทวาทศมาส* จึงต้องนิพนธ์เป็นนิราศเดือน”

การสรุปนี้ เป็นการสันนิษฐานโดยคาดคะเนเห็นได้จากการใช้คำว่า คง แต่ผู้วิจัยใช้การสันนิษฐานแบบคาดคะเนนี้เป็นเหตุผลของข้อสรุปหลักในตอนท้าย ซึ่งมองข้ามเนื้อหาทางอารมณ์ในลักษณะนิราศ เฟงเล็งแต่เรื่องการเดินทาง/ไม่เดินทางในนิราศ

ข. เมื่อครบรอบปณิกรรมของท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระยาวราช “สะท้อนพระทัยจนสุดที่จะทนทานได้ จึงระบายความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ ปวดร้าวพระทัยออกมาเป็น *โคลงทวาทศมาส*”

ข้อสันนิษฐานนี้มีความเป็นไปได้เพียงใด ในเมื่อมีหลักฐานในโคลงท้ายเรื่องระบุว่าวรรณคดีเรื่องนี้มีผู้ช่วยเกล้าสำนวนคือ ขุนพรหมมนตรี ขุนศรีกวีราช ขุนสารประเสริฐ ผู้ต้องราชทัณฑ์สถานหนักยังมีโอกาสแต่งโคลงพรรณนาความสัมพันธ์สวาทของตนกับสนมเอกของพระเจ้าแผ่นดินขึ้นภายหลัง แล้วยังให้ขุนนางทั้ง 3 คนช่วยเกล้าสำนวนได้อีกหรือ เหตุใดพระยาวราชซึ่ง “ต้องพระราชอาญา” จึงสามารถทำหายพระราชอำนาจโดยได้รับความร่วมมือจากขุนนางทั้งสามนั้น เหตุที่สรุปว่า *โคลงทวาทศมาส* แต่งเมื่อครบรอบปณิกรรมคือการที่วรรณคดีเรื่องนี้แต่งพรรณนาอารมณ์ครบ 12 เดือน ตรรกะดังกล่าวนี้น่าเชื่อถือเพียงใด

ค. *ปัญญาสาตก* แพร่หลายในกรุงศรีอยุธยาเมื่อสมเด็จพระนารายณ์ฯ ที่เมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2205 *โคลง*

กำสรวล และ *โคลงทวาทศมาส* ซึ่งอ้างเรื่องใน *ปัญญาสาตก* ย่อมต้องไม่แต่งก่อนหน้านั้น

ที่ว่า *ปัญญาสาตก* แพร่หลายในกรุงศรีอยุธยาเมื่อสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ นั้น สรุปจากเหตุผล/หลักฐานอะไร มีการโต้แย้งหักล้างได้หรือไม่ว่าก่อนหน้านั้นก็อยุธยาไม่รู้จัก *ปัญญาสาตก* หากข้อสรุปชั้นแรกไม่มีเหตุผลเพียงพอก็ไม่อาจเป็นเหตุของสรุปชั้นหลังได้

ง. ลิลิตจันทกินนร ระบุว่า มหาราช เป็นผู้แต่งใน พ.ศ. 2227 แต่มหาราชเป็นผู้นิพนธ์ ลิลิตพระลอ และให้พระยาวราชเป็นผู้คัด เมื่อมหาราชเป็นกวีสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ พระยาวราชจึงเป็นกวีสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชด้วย

เช่นเดียวกับข้อ ค. มีหลักฐานอะไรพิสูจน์ว่าเป็นมหาราช คนเดียวกัน

จ. การสรุปเหมารวม โดยปราศจากเหตุผลรองรับอย่างหนักแน่นรัดกุมเพียงพอ เช่น

ลิลิตจันทกินนร หรือ จันทกินนรคำหลวง หรือ จันทกินนรชาตก ซึ่งแต่งโดย มหาราช เมื่อ พ.ศ.2227 นั้น เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยไขปัญหาทางประวัติศาสตร์คดีไทยในสมัยอยุธยาตอนปลาย ทำให้สามารถเชื่อถือได้อย่างแน่นอนว่า ลิลิตพระลอ อนิรุทธคำฉันท์ สมุทรโฆษคำฉันท์ ตอนต้น โคลงกำสรวล โคลงทวาทศมาส และอาจรวมทั้ง ลิลิตยวนพ่ายด้วย เป็นวรรณคดีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเช่นเดียวกับลิลิตจันทกินนร

คำว่า มหาราช คำเดียวทำให้ได้ข้อสรุปว่าวรรณคดีทุกเรื่องที่ถูกกล่าวแต่งสมัยเดียวกันนับว่าหละหลวมมาก หากปราศจากการพิจารณาลักษณะตัวบทอย่างต้องแก่ผู้ที่เคยสัมผัสวรรณกรรมเรื่องเด่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ย่อมมองเห็นลักษณะแตกต่างที่มีความเฉพาะตัวของวรรณคดีเหล่านั้นได้ดี ผู้เขียนบทความเรื่องนี้ในฐานะที่เคยศึกษาตัวบทเรื่อง ลิลิตจันทกินนรมาแล้วยังแน่ใจว่า ลิลิตจันทกินนรไม่มีลักษณะร่วมกับวรรณกรรมที่ระบุไว้แต่อย่างใด

ปัจจัยสำคัญของการวิจัยแนวประวัติ คือ ข้อมูลที่เพียงพอ ทักษะความคิดเชิงตรรกะซึ่งจำเป็นในการอนุมานอย่างถูกต้องตามหลักการใช้เหตุผล และความรู้ทางวรรณกรรมศึกษาและวรรณคดีวิจารณ์ โดยเฉพาะ

เมื่อมีการเปรียบเทียบสำนวนโวหารในวรรณกรรมเพื่อสรุปว่าเป็นของผู้แต่งคนใด หรือแต่งสมัยใด เรื่องใดเหมือนกับเรื่องใด และเรื่องใดได้อิทธิพลจากเรื่องใดตั้งที่ผู้วิจัยทำนั้นเป็นสิ่งยาก กรณีนี้แม้จะศึกษาเพียง *โคลงกำสรวล* หรือ *โคลงทวาทศมาส* เพียงเรื่องเดียวก็ยากอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยเลือกทำถึง 2 เรื่อง ความคาดหวังว่าจะทำให้ “ทราบสมัยที่แต่ง ผู้แต่งโคลงกำสรวลและโคลงทวาทศมาส โดยมีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือได้” และ “ผลการค้นคว้าจะเป็นการเพิ่มพูนทฤษฎีทางวรรณคดี เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าต่อไปอย่างกว้างขวาง” นั้น จึงเป็นความคาดหวังที่เลื่อนราง การใช้เหตุผลถือเป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษาเชิงประวัติซึ่งมีผลต่อข้อสรุปรวมโดยตรง แม้งานวิจัยจะแสดงให้เห็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดีกว้างขวางลึกซึ้งเพียงใด แต่หากกระบวนการใช้เหตุผลล้มเหลวย่อมเป็นปัญหาใหญ่สำหรับงานวิจัยแนวนี้

5.3 การศึกษาวิเคราะห์อย่างไม่รู้เท่าทันตัวบทวรรณคดีบางเรื่องหากเพิ่มการแสดงมุมมองที่ต่างจากเดิมเข้าไปก็จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจโดยไม่ต้องเปลี่ยนแนววิจารณ์ที่ผู้วิจัยสนใจ เช่น การศึกษาบทละครเรื่อง *เงาะป่า* ที่ผู้วิจัยเห็นว่าตัวบทสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม จึงเน้นการวิจัยเชิงสังคมโดยใช้ตัวบทเป็นเครื่องสนับสนุน หากพิจารณาว่าวรรณคดีเรื่องนี้อาศัยวัตถุดิบจากความรู้เชิงสังคมของชนกลุ่มน้อยมาเป็นองค์ประกอบสำคัญของตัวบทก็ยังคงใช้วิธีการวิจัยอย่างที่เป็นอยู่ แต่สามารถชี้ให้เห็นแง่มุมที่มีคุณค่าทางกลวิธีโดยอาจกล่าวได้ว่า *เงาะป่า* เป็นวรรณคดีเชิงสารคดีเรื่องแรกที่ใช้รูปแบบอย่างบันเทิงคดี ส่วนเรื่องที่เรารู้จักกันดีคือ *สี่แผ่นดิน* เป็นเรื่องที่ใช้กลวิธีนี้ในเวลาต่อมา หากผู้วิจัยมองเห็นลักษณะของตัวบทแต่แรก เช่นเดียวกับผู้วิจัยเรื่อง *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตกระบวนแห่งพระกนิษฐาพยุหยาตราฯ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส* ที่เห็นว่าตัวบทที่ศึกษาเป็นวรรณคดีบันทึกภาพคือ เป็นสารคดีที่มีวรรณศิลป์ ก็จะสามารถศึกษาวิเคราะห์อย่างผู้รู้เท่าทันตัวบทและชี้แง่มุมเกี่ยวกับคุณค่าซึ่งยัง

ไม่มีผู้กล่าวถึงไว้

5.4 การวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่รวบรัด

การไม่อธิบายแจกแจงตามที่ควรจะเป็น ทำให้มีจุดอ่อนด้านความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ เช่น

*เรือครุฑยุดนาคหัว ลีวลอยมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง ร้องไห้ไห้ให้หมา*

ภาพที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าพระพักตร์เวลานั้นคือภาพเรือกิ่ง ที่มีโขนเรือเป็นรูปครุฑยุดนาค โขนเรือนั้นก็เพียงไม้แกะสลักซึ่งปราศจากชีวิต แต่จินตนาการอันเลิศของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงสร้างภาพครุฑที่จับนาคหัวให้มีการเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา ด้วยอาการ “ลีวลอยมาพาผันผยอง” เป็นภาพที่สร้างมโนภาพที่งดงามยิ่ง

การอธิบายคำประพันธ์ไม่ได้ให้ความชัดเจนว่าภาพโขนเรือในจินตนาการเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างคำประพันธ์ของกวีจนเกิดมโนภาพที่งดงามยิ่งตามที่สรุปอย่างไร ภาพโขนเรือจริงไม่มีส่วนเลยจริงหรือ

วิธีการวิเคราะห์อย่างรวบรัดเช่นนี้ อาจทำให้อำนาจงานวิจัยขาดความสมบูรณ์อีกประการหนึ่งคือวิธีการที่มีลักษณะปรนัย เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องอวัจนสารในตัวบท ความไม่สมบูรณ์ของเนื้อหา นอกจากจะอยู่ที่การเลือกกลุ่มข้อมูลมาศึกษาไม่ครบถ้วนเพียงพอแล้วยังอยู่ที่การใช้ลักษณะปรนัยในการวิเคราะห์ คือ ศึกษาอวัจนภาษา 7 ชนิด ตั้งเป็นกรอบทฤษฎี สร้างตารางบรรจุข้อความตัวอย่างในตัวบท และอธิบายตามที่เห็นว่าพอสมควรแล้วก็ยุติเพียงนั้น เช่น

วจนสาร	อวัจนสาร
ออกนำหน้าพา พราหมณ์ไปตามถนน ถึงตำบลกรุงไกร ตั้งใจหวัง (สุนทรภู่ 2515: 25)	นายด่านพาศรีสุวรรณและพราหมณ์ สามคน (โมรา สาหนน วิเชียร) ชมเมือง รมจักรโดยนายด่านเดินนำหน้าใน ฐานะเจ้าของบ้านเจ้าของถิ่น ซึ่ง ต้องเป็นผู้นำแขกเที่ยวในฐานะผู้ให้ บริการตามธรรมเนียมไทยที่ว่าใคร มาถึงเรือนขนต้องต้อนรับ

หากมีการสรุปเชื่อมโยงให้เห็นว่าการศึกษานั้น มีประโยชน์ช่วยให้เข้าใจวรรณคดีเรื่องนี้ได้มากขึ้นอย่างไร หรือก่อให้เกิดองค์ความรู้ในทางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร ก็จะทำให้เนื้อหางานวิจัยสมบูรณ์และมีคุณค่ามากขึ้น

การศึกษาลักษณะประพันธ์ยังพบได้ในงานวิจัย อีกรายเรื่องที่น่าสนใจกลุ่ม โดยจะกำหนดเกณฑ์กลุ่มไว้ แล้ววิเคราะห์วรรณคดีที่ละเรื่องตามเกณฑ์ เช่น งานวิจัย ที่ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนประเภทร้อยกรอง ที่รู้จักกันแพร่หลายในช่วง พ.ศ.1800-2411 จำนวน 10 เรื่อง ในด้านแนวโน้มจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอน แต่ละเรื่อง แล้วจัดหมวดหมู่จริยธรรมตามสถานภาพของผู้ที่กวีต้องการสอนด้วยการยกตัวอย่างคำประพันธ์ ไม่อธิบายตีความตัวอย่างเหล่านั้น เช่นเดียวกับงานวิจัยที่ ศึกษาภาพย่นหรือยุคต่างๆ โดยกำหนดเกณฑ์ต่างๆไว้ก่อน เช่น เกณฑ์รูปแบบ (ซึ่งไม่น่าจะมีในการวิเคราะห์ภาพย่นหรือในยุคสมัยต่างๆ เพราะใช้รูปแบบเดียวกันหมด) เกณฑ์ด้านสัทสนทรีย ความรู้แง่ต่างๆ เนื้อหา อิทธิพล ด้านบริบท แล้วใช้เกณฑ์ชุดนั้นวิเคราะห์ตัวบทไปทีละเรื่อง นำตัวอย่างมาบรรจุตามเกณฑ์ และไม่อธิบายตัวอย่าง เมื่อครบทุกเรื่องที่กำหนดแล้วเป็นอันว่าจบ วิธีการเช่นนี้ ทำให้เนื้อหาขาดความสมบูรณ์ไป

งานวิจัยลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงการศึกษารายละเอียดนอกชั้นงานวิจัยจริง เนื่องจากมีลักษณะประพันธ์และไม่สร้างองค์ความรู้ในระดับที่ควรจะเป็น

5.5 การใช้เอกสารอ้างอิงอย่างขาดความระมัดระวัง งานวิจัยบางเรื่องกำหนดกรอบทฤษฎีไว้ชัดเจน และใช้กฎเกณฑ์ตามทฤษฎีนั้นในการพิสูจน์สมมติฐาน แต่ปรากฏว่าทั้งเรื่องไม่พบการอ้างข้อความหรือข้อมูลจากหนังสือที่แสดงทฤษฎีนั้นไว้เลย อีกทั้งยังไม่พบชื่อหนังสือ นั้นในบรรณานุกรมอีกด้วย ทำให้ผู้อ่านเกิดความไม่มั่นใจ ในการใช้ทฤษฎีของผู้วิจัยว่ามาจากแหล่งใด เป็นหนังสือ ปฐมภูมิหรือหนังสือทุติยภูมิ ข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้น่าเชื่อถือ เพียงใด งานวิจัยบางเรื่องใช้เอกสารอ้างอิงเชิงทฤษฎีซึ่งเป็น เอกสารยุคหลัง ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักตรรกะ เช่น การใช้ เอกสารอ้างอิงจากตำราพิชัยสงครามซึ่งชำระขึ้นในสมัย

รัชกาลที่ 3 และตำราพิชัยสงครามซุนวูซึ่งมีผู้แปลและ เรียบเรียงขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 9 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ตัวบท วรรณคดีในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทำให้งานวิจัยเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถือในภาพรวม กรณีนี้ น่าจะเป็นกระบวนการกลับกัน คือ ศึกษาวรรณคดีต่างๆ ใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตำราพิชัยสงครามทั้ง 2 ฉบับนั้น

ด้านเอกสารตัวบทก็ต้องได้รับการตรวจสอบ เหมือนกันเพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในการตีความ เช่น คำประพันธ์ในตัวบทที่ใช้มีว่า

กุดจุกคิมหันต์	เนื้อกลิ่นจันทน์อันหอมรวย
น้ำค้างว่างลมชวย	ด้วยไกลสมรที่นอนเย็น
กุดจุกว้าวห้อง	หาวบน
เกลี้ยงกลิ่นจันทน์นฤมล	เฟื่องฟุ้ง
น้ำค้างว่างลมทน	ธารอด
ใครจะกอดคำรุ่ง	อุ่นเนื้อเสมอสมร

ในภาพย่นและโคลงที่ยกมานี้ ทรงบรรยายกุดจุกอัน มีเสียงลมว้าวพัดตั้งอู่ หอมกลิ่นไม้จันทน์อันเป็นเครื่องหอมที่นางใช้ประพินโฉม การที่ "น้ำค้างว่างลม" ชวนให้ ทรงนึกถึง "ที่นอนเย็น" นั้นแสดงจินตนาการของพระองค์ อันเป็นการถ่ายทอดความอ้างว้าง ไม่มีความสุข โดยทรง ใช้ความเยือกเย็นของน้ำค้าง เป็นตัวกระตุ้นให้เกิด จินตนาการที่ตามมา คือ "ไกลสมรที่นอนเย็น"

ในภาพย่นหรือโคลงบทนี้คำที่ถูกตัดคือ *เหมันต์* มิใช่ *คิมหันต์* เนื่องจากเป็นบทที่ลำดับไว้หลัง *วสันต์* (โดย มี *คิมหันต์* กล่าวไว้ก่อนหน้าแล้ว) ส่วนคำว่า *กุดจุก* และ *น้ำค้าง* ก็น่าจะทำให้ผู้วิจัยเฉลียวใจว่ามีใช้กุดจุกอัน ดังจะพบได้ว่าหลักฐานข้อความนับแต่ *โคลงทวาทศมาส* มาจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในงานนิราศของสุนทรภู่ กวีจะกล่าวถึงลมว้าวในฤดูหนาวเสมอ และกุดจุกน้ำค้าง (ใน *กุดสังหาร* เรียก *ศิริระ*) ก็เป็นเวลาช่วงทำยฤดูหนาว นอกจากนี้ถ้อยคำในตัวบทก็สร้างความที่ให้บรรยากาศ สอดคล้องกลมกลืนกันว่ามีใช้กุดจุกอัน ฉะนั้น "ไกลสมร ที่นอนเย็น" ก็คือปราศจากความอบอุ่น (ซึ่งเป็นที่ต้องการ ในฤดูหนาว) เพราะไม่มีนางนอนอยู่ หากเป็นกุดจุกอันแล้ว ไซ้ "ที่นอนเย็น" ย่อมจะดีมาก ในการตีความหากเกิด

ข้อขัดแย้งควรตรวจสอบตัวบทที่จะไม่เกิดความผิดพลาด
5.6 การให้นำหน้าหน้าเนื้อหาหัวข้องานวิจัยอย่าง
ไม่เหมาะสม

เมื่อผู้วิจัยขาดความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับประเด็น
สำคัญของเรื่องนี้ก็อาจจะมองเนื้อหาพร่าเลือนไป เพราะให้
นำหน้าแก่ประเด็นต่าง ๆ อย่างไม่เหมาะสมจนถึงขั้นขาด
เอกภาพ แทนที่จะคิดแต่ต้นว่าประเด็นใดเป็นสิ่งสำคัญ
แล้วกำหนดหัวข้อซึ่งเป็นประเด็นศึกษา ใน*วิเคราะห์บท
พระราชนิพนธ์ลิลิตนารายณ์สิบปางในพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว* หากพิจารณาจากชื่อเรื่องจะเข้าใจ
ว่ามุ่งเน้นตัวบทวรรณคดี แต่ในงานวิจัยปรากฏว่ามีเนื้อหา
เกี่ยวกับความเป็นมาของหนังสือ ของเรื่อง และบริบททาง
วัฒนธรรมถึงร้อยละ 50

5.7 การไม่บูรณาการเนื้อหาและความรู้

การวิจัยแยกส่วนมักพบการแยกหัวข้อเป็น
ส่วน ๆ โดยไม่เชื่อมโยงกัน เช่น เมื่อศึกษาลักษณะการแต่ง
แง่วิธีแต่ง ท่วงทำนองการแต่ง ศิลปะการแต่ง (การใช้ถ้อยคำ
สำนวน) แล้ว ก่อนจบงานวิจัยจึงมีหัวข้อการวิเคราะห์
วรรณคดีเรื่องดังกล่าวในแนววรรณคดีวิจารณ์ตะวันตก
อันได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร แต่ไม่เห็นว่าเป็นหัวข้อกับ
กลวิธีที่ศึกษาไปแล้วอย่างไร

5.8 การศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยกระบวนการที่ศึ้นก่า

งานวิจัยหลายเรื่องแสดงให้เห็นว่าวิธีศึกษา
วิเคราะห์ยังดำเนินอยู่ในตรรกะและกรอบความคิดตลอดจน
แนวความคิดของนักวิชาการรุ่นเก่า เช่น การให้ความสนใจ
บริบทมากกว่าตัวบท การศึกษาแนวประวัติที่กำหนด
กรอบความคิดพิจารณาในเชิงนิรนัยว่าบริบททางสังคม
เป็นเครื่องกำกับตัวบท แทนที่จะพิจารณาตัวบทไปสู่อารมณ์
ความคิดในเชิงอุปนัย การมีทัศนคติตายตัวแบบเหมารวม
ต่อวรรณคดี ดังจะเห็นได้ในงานวิจัยบางเรื่องแม้ผู้วิจัยจะ
พบว่าบางแง่มุมตัวบทก็มีคุณค่าไม่เด่นชัด แต่ก็ยังสรุปผล
ว่าเป็นผลงานที่ดีมีคุณค่าสูงตามที่มีผู้กล่าวขวัญยกย่อง
กันมา ทัศนคติดังกล่าวกระทบต่อกระบวนการวิจัยที่ไม่ให้
นำหน้าแก่การตรวจสอบใหม่ เพราะมีผลสรุปล่วงหน้า
อยู่แล้วว่างานประพันธ์เหล่านั้น มีคุณค่าอันโต้แย้งมิได้

ตามกระบวนการเดิม งานวิจัยบางเรื่องยังแสดงให้เห็นว่า
ผู้วิจัยเน้นความสำคัญของผู้แต่งมากกว่าผลงาน เช่น
แนะนำให้ศึกษาต่อในประเด็นชีวประวัติตั้งที่ว่า “พระประวัติ
ของพระองค์ยังนำศึกษาด้วยเหตุที่ว่าทรงเป็นถึงกรม
พระราชวังบวรฯ มีพระชะตารุ่งโรจน์นัก แต่กลับต้องทรง
รับราชภัยจนถึงสิ้นพระชนม์ด้วยเรื่องอัสตรี” สิ่งทีกล่าวก็
ไม่สู้เป็นเหตุเป็นผลกัน เป็นการสืบทอดวิธีการและความคิด
ของนักวิชาการรุ่นเก่าที่มีชื่อเสียงบางคนแทนที่จะเป็น
การพัฒนา บางครั้งก็ประเมินค่าแบบสูตรสำเร็จโดยผู้วิจัย
ไม่สนใจว่าการประเมินเช่นนี้จะมีข้อบ่งชี้จากตัวบทเพียงใด
เช่น “ด้านเนื้อหาหนังสือทั้งสองเล่มนี้ช่วยยกระดับจิตใจ
ของมนุษย์ให้สูงขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้สังคมดำรงอยู่ได้
โดยปกติสุข” ส่วนที่กล่าวถึงผลต่อสังคมก็ไม่ได้แสดง
การศึกษาไว้ กรอบความคิดเช่นนี้ย่อมเป็นการทำลาย
ประสิทธิภาพของการศึกษา

การศึกษากระบวนการวิจัยด้านวรรณคดีแบบฉบับ
ในระหว่าง พ.ศ.2520-2530 พบว่าส่วนใหญ่เป็นไปตาม
ระเบียบหลักเกณฑ์ แม้โดยทั่วไปผลการวิจัยจะไม่เด่นมาก
แต่ผลงานจำนวนมากไม่น้อยก็มีคุณภาพดี และแสดงให้เห็น
ถึงความตั้งใจที่จะผลิตผลงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ
อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่ากระบวนการที่ศึ้นก่าทางวรรณคดี
วิจารณ์ที่กระทบต่อกระบวนการวิจัยยังคงดำรงอยู่ ทั้งที่
แสดงออกอย่างชัดเจนและไม่ชัดเจน ส่วนข้อสังเกตเกี่ยวกับ
ความรู้ในข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษา
ความรู้เกี่ยวกับตัวบทวรรณคดี กระบวนการที่เกี่ยวกับ
วรรณคดี ความรู้ด้านวรรณคดีศึกษาและวรรณคดีวิจารณ์
ความรู้ในระเบียบวิธีวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ให้
เหมาะสมกับการวิจัยทางวรรณคดี การวิจัยด้วยตรรกะ
แบบนิรนัยที่มีการตั้งกรอบความคิดตายตัวไว้ก่อนโดยที่
กรอบความคิดนั้นมิใช่สามัญการแต่มีที่มาจากกรอบอณูมาน
ที่ไม่ปลอดภัยสงสัยในเชิงการใช้เหตุผล กระบวนการทาง
ความคิดที่อาศัยหลักเหตุผล ตลอดจนวิธีการศึกษาวิเคราะห์
ที่เน้นลักษณะปรนัยไม่มีการตีความให้ลุ่มลึก ดังที่กล่าวมา
ทั้งหมดนี้น่าจะให้แง่คิดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยซึ่งเป็น
ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยทางวรรณคดีและทาง

วรรณคดีวิจารณ์ต่อไป

การเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยแม้เป็นประเด็นที่ค่อนข้างปลีกย่อยแต่ก็ไม่ควรมองข้าม เพราะการเขียนรายงานการวิจัยที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมคุณภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่งานวิจัย วิทยานิพนธ์ในช่วงทศวรรษที่กล่าวมีข้อบกพร่องด้านการเขียนรายงานการวิจัยดังนี้

1. การเขียนบทคัดย่อ

การเขียนบทคัดย่อช่วยให้ผู้ที่สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ได้ทราบทิศทางเนื้อหา ก่อนที่จะตัดสินใจไปหาตัวบทที่มีรายละเอียดครบถ้วนมาศึกษา จึงน่าจะบรรจุเนื้อหาที่ควรทราบตามสมควร เช่น วัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหา แนวสมมติฐาน ประเด็นและผลการศึกษา โดยเขียนอย่างกระชับความ การบรรยายผลการศึกษาละเอียดไม่ใช่กิจของบทคัดย่อ เพราะจะซ้ำซ้อนกับสรุป ในตอนช่วงต้นทศวรรษแม้บทคัดย่อจะมีแนวการเขียนแตกต่างกันไปตามสำนักศึกษา แต่ภายหลังพบว่าแต่ละสำนักมีพัฒนาการการเขียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การเขียนสรุป

ในข้อเขียนที่มีเนื้อหาสาระปริมาณมากและมีความซับซ้อน การเขียนสรุปสาระให้ตัวสารมีความกระชับรัดลง จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจตัวสารได้ถนัด ดังนั้น ในการเขียนรายงานวิจัยจึงควรมีส่วนสรุปอย่างเหมาะสม การเขียนสรุปนี้หมายถึงทั้งสรุปท้ายบท และสรุปท้ายเรื่อง วิทยานิพนธ์บางเรื่องไม่มีการสรุปท้ายบท เมื่อเขียนหัวข้อและยกตัวอย่างสุดท้าย (ซึ่งไม่มีการอธิบายตัวอย่าง) แล้วก็จบเพียงนั้นทุกบททำให้เนื้อหาขาดความสมบูรณ์ และดูคล้ายขาดความประณีตในการทำงาน ส่วนการสรุปท้ายเรื่องยิ่งเป็นสิ่งสำคัญเพราะการอ่านสำหรับบางจุดประสงค์ ผู้อ่านไม่ต้องการทราบตัวสารในรายละเอียดทั้งเรื่อง หากมีการสรุปที่ดีก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง การสรุปท้ายเรื่องควรครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด งานวิจัยบางเรื่องมีการวิเคราะห์บางประเด็นเป็นหัวข้อบทหนึ่ง และถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดผลตามประเด็นศึกษา แต่เมื่อสรุปกลับไม่

กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว บางเรื่องสรุปโดยให้หน้าหนักเฉพาะบางประเด็น ทำให้ผู้อ่านในจุดประสงค์ระดับนี้เข้าใจภาพรวมของเนื้อหางานวิจัยทั้งเรื่องผิดไป บทสรุปมีความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการวิจัยหากเขียนอย่างเผอเรอแม้เล็กน้อยก็อาจจะกลายเป็นประเด็นสะดุด เช่น การยกตัวอย่างวรรณคดีบางเรื่องที่แสดงความเชื่อเรื่องกรรมอย่างชัดเจนในจำนวนนั้นนี้ ลิลิตโองการแช่งน้ำ ด้วยซึ่งไม่ถูกต้องตามเนื้อหา

การสรุปที่พบได้ในงานวิจัยบางเรื่องมีลักษณะที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้อ่าน เช่น การนำหัวข้อที่มีอยู่ในบทนามาบรรจุไว้ในสรุปท้ายเรื่องในลักษณะการคัดลอกข้อความได้แก่ ความมุ่งหมายในงานวิจัย สมมติฐาน วิธีการดำเนินการวิจัย ฯลฯ สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านเสียเวลา นอกจากนี้ยังมีการสรุปแบบที่ย่นย่อที่มีแต่หัวข้อเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้อ่านที่อยากทราบเนื้อหาสาระต้องกลับไปอ่านบทคัดย่อซึ่งมีรายละเอียดกว่าก็มี

การสรุปที่ดี คือ การสรุปที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญทั้งหมดในงานวิจัย โดยสรุปเป็นประเด็นและมีเนื้อหาสาระตามสมควร ในทศวรรษที่นำมาศึกษามีวิทยานิพนธ์ที่เขียนสรุปได้ดีหลายเรื่อง

3. การเขียนหัวข้อ

การเขียนหัวข้อเกิดจากความคิดในการจัดแบ่งเนื้อหาสาระเป็นหมวดหมู่ใหญ่ น้อยตามประเด็นที่กำหนด หากมีหลายประเด็นต้องแบ่งหัวข้อ และในแต่ละหัวข้อต้องกำหนดแนวคิดประเด็นหนึ่งกำกับไว้

งานวิจัยบางเรื่องมีการบรรจุหลายประเด็นไว้ในหัวข้อเดียว เช่น

- 2 ที่มา ลักษณะ อุปนิสัยและประเภทของตัวละครมนุษย์
ที่มาของตัวละครมนุษย์
ลักษณะของตัวละครมนุษย์
อุปนิสัยของตัวละครมนุษย์
ประเภทของตัวละครมนุษย์

- 3 วิเคราะห์บทบาทและคุณค่าของตัวละครมนุษย์

ตัวอย่างนี้จะเห็นว่าหัวข้อแต่ละบทแบ่งเป็นหลายประเด็นใหญ่ซึ่งไม่เกี่ยวกับ บทที่ 2 ควรหาข้อความที่มี

เนื้อความครอบคลุมประเด็นทั้งหมด ส่วนบทที่ 3 ควรแยกออกเป็น 2 หัวข้อ

ในวิทยานิพนธ์บางเรื่องผู้เขียนใช้หัวข้อว่า ผลการวิเคราะห์ สำหรับหัวข้อที่บรรจุเนื้อหาสาระทั้งหมดของงานวิจัยเรื่องนั้น ตั้งแต่หน้า 50- 255 เช่น แนวคิดอันเป็นแก่นเรื่อง ลักษณะขัดแย้งของตัวละคร ลักษณะขัดแย้งภายในตัวละคร ฯลฯ หัวข้อบทใหญ่เหล่านี้จะตั้งชื่อให้ชัดเจนถูกต้องตามความหมายของเนื้อหา และแบ่งหัวข้อเป็นบทอย่างเหมาะสม

หากผู้เขียนมีความเข้าใจเรื่องการกำหนดโครงสร้างและการเขียนโครงเรื่องก็จะหลีกเลี่ยงข้อบกพร่องนี้ได้

4. การเขียนขยายความ

การเขียนขยายความหัวข้อ ไม่ว่าจะเพื่อให้รายละเอียด หรือยกตัวอย่างต้องมีเนื้อความสอดคล้องกัน และคำนึงถึงเอกภาพในย่อหน้านั้น การเขียนโดยไม่มีมิติระวิงจะทำให้มีข้อบกพร่อง เช่น

1.4.1 กวีสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็นอย่างถูกต้องละเอียดลออ เช่น การชมเรือ ชมปลา ชมไม้ ชมนก และกวียังสามารถบรรยายเหตุการณ์ต่างๆ อย่างถูกต้อง เหมาะสมด้วย เช่น สาเหตุที่ต้องมีการเหวี่ยง

1.4.2 กวีสามารถสะท้อนสภาพสังคมและชนบทประเพณีไทยในยุคนั้นได้อย่างถูกต้อง เช่น การละเล่น การจุดพลุสี พระตำหนักต่างๆ ความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง ตำนานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กวีได้พบเห็น เช่น ตำนานพระพุทธสีหิงค์

1.4.4 กวีสามารถใช้ถ้อยคำภาษาได้เหมาะสมทั้งคำและความหมาย กวีสามารถบรรยายเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคนั้นได้อย่างละเอียด ถูกต้อง เช่น การสร้างเรือรบหลวงไทย การใช้ภาษาต่างประเทศมาปนกับภาษาไทยแปลกๆ ด้วยถ้อยคำสมัยใหม่ ทำให้ภาษาไทยไม่ไพเราะเท่าที่ควร

การขยายความไม่เหมาะสมในข้อ 1.4.1 คือ สาเหตุที่ต้องมีการเหวี่ยง ไม่ใช่ตัวอย่างของเหตุการณ์ต่างๆ ที่กวีบรรยาย ในข้อ 1.4.2 การละเล่น การจุดพลุสี พระตำหนักต่างๆ ความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง ไม่ใช่ประเด็นว่าด้วยชนบทประเพณีไทย ส่วนในข้อ 1.4.4 มีเนื้อความ 2 ประเด็น

คือ กวีสามารถใช้ถ้อยคำ และกวีสามารถบรรยาย ส่วนขยายทั้งหมดเป็นของประเด็น ที่สอง

บางครั้งการขยายความหัวข้อมีเนื้อหาขัดแย้งกัน ในหัวข้อต่อเนื่องกันทำให้เกิดความสับสน เช่น

1.5 แนวคิดอันเป็นแก่นเรื่องของพระราชนิพนธ์บทละครนอกทั้งห้าเรื่องนั้นลักษณะขัดแย้งเป็นเพียงองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยเสริมให้ความคิดเหล่านั้นเด่นชัดขึ้น

2. ลักษณะขัดแย้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการสร้างพระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทั้งห้าเรื่อง

จากข้อความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนทำให้ผู้อ่านสับสนว่าลักษณะขัดแย้งมีความสำคัญตามประเด็นศึกษาหรือไม่ เพราะในข้อ 1.5 กล่าวว่าลักษณะขัดแย้งเป็นเพียงองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยเสริมให้แก่นเรื่องเหล่านั้นเด่นชัดขึ้น แต่ในหัวข้อต่อมาลักษณะขัดแย้งกลับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างตัวบท หากลักษณะขัดแย้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยเสริมแก่นเรื่องก็ควรนับว่ามีความสำคัญ

5. การเขียนอ้างอิง

การเขียนอ้างอิงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับงานวิชาการในงานวิจัยเมื่อมีการค้นคว้าก็ต้องอ้างอิงเสมอไม่ว่าจะเป็นการสรุปความมาหรือคัดลอกข้อความมาก็ตาม หนังสือบางเล่มมีข้อความที่ผู้วิจัยนิยมนำไปใช้อ้างอิงกันมาก แม้ฉบับพิมพ์ครั้งเดียวกันแต่อ้างคนละหน้า บางเรื่องคัดลอกข้อความจากแหล่งอ้างอิงเดียวกันแต่นำมาดัดแปลงให้เข้ากับบริบทข้อความ โดยนำส่วนของข้อความเต็มซึ่งสื่อความหมายอย่างหนึ่งมาใช้เพียงบางส่วน เช่น เพื่อจะอภิปรายว่าวรรณคดีมีความสัมพันธ์กับสังคม ก็ด่วนสรุปว่า “เจตนา นาควัชระ แสดงความเห็นไว้ในทำนองเดียวกันว่า “วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงชีวิตในแง่มุมต่างๆ และในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะสกัดเอาแก่นแท้ของสังคมนั้นออกมาให้เห็นได้ (2514: 13)” ข้อเท็จจริงคือตัวบทเดิมกล่าวแย้งตรงกันที่ถือว่าวรรณคดีเป็นเครื่องสะท้อนสังคม จึงกล่าวถึงอีกทศวรรษหนึ่งซึ่งมิใช่คำกล่าว “ในทำนองเดียวกัน” และมีข้อความเห็นของผู้เขียนตามที่ถูกอ้างแต่อย่างใด

การบิดเบือนข้อมูล อาจทำให้เกิดความคลงแคลงในการอ้างอิงส่วนอื่นๆ ซึ่งยากแก่การตรวจสอบและมีผลต่อความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

6. การใช้ภาษา

ภาษาที่ใช้ในงานวิจัยเป็นภาษาระดับแบบแผน ต้องมีความถูกต้องด้านการใช้ถ้อยคำสำนวน คำที่เขียนง่าย ๆ พบทั่วไปไม่ควรเขียนผิด เช่น เขียนว่า *กาพย์ยานี (11)* แทน *กาพย์ยานี 11* ตัวเลขกำกับท้ายชื่อชนิดร้อยกรอง ไม่ต้องอยู่ในวงเล็บ เพราะการเขียนเช่นนี้หมายความว่า มีกาพย์ยานีที่มีจำนวนคำเป็นอย่างอื่น

การใช้คำผิดระดับภาษา เช่น คำ แทนคำว่า *บริภาษ* เมื่อต้องยกตัวอย่างคำประพันธ์แล้วเขียนว่า *พระพันวษาดำ* ดังนี้ จึงเป็นการใช้คำกลั่นนำขึ้น เพราะใช้คำที่มีศักดิ์ต่างกัน การใช้คำที่แตกต่างออกไป เช่น *ท่วงทำ* เพื่อหมายถึง *ท่วงทำนอง* ในปัจจุบันคำว่า *ท่วงทำ* และ *ท่วงทำนอง* มีความหมายต่างกัน เมื่อนำมาใช้จึงกลายเป็นใช้คำผิด ความหมาย ส่วนการใช้ภาษาอย่างไม่ชัดเจนก็อาจทำให้สื่อความหมายผิดไป เช่น “กวีบางท่านได้ใช้ท่วงทำอันเป็นแบบเฉพาะตัวของกวี เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กวีทรงใช้ถ้อยคำภาษาเสียดสี เหน็บแนม ปลุกใจให้รักชาติ” ข้อความนี้อาจหมายความว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีท่วงทำนองการประพันธ์เฉพาะพระองค์ คือ ทรงใช้ถ้อยคำภาษาเสียดสี เหน็บแนมเพื่อปลุกใจให้รักชาติ ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง เพราะการปลุกใจให้รักชาติเป็นการใช้ภาษาโน้มน้าวใจ การใช้ภาษาเพื่อจุดประสงค์เช่นนี้ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยวิธีพูดเสียดสี เหน็บแนม

ประเด็นที่กล่าวมานี้แม้จะเป็นประเด็นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับขั้นตอนอื่นๆ ในการวิจัย แต่ก็เป็นส่วนที่แสดงผลงานวิจัย สะท้อนให้เห็นกระบวนการคิดและการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญไป

สรุป

วิทยานิพนธ์ด้านวรรณคดีแบบฉบับในระหว่าง พ.ศ.2520-2530 เป็นผลงานวิจัยในทศวรรษที่สองต่อจาก

ทศวรรษแรกที่มีผลผลิตทางการศึกษาด้านวรรณคดีวิจารณ์ในระดับอุดมศึกษา แม้กระบวนทัศน์ทางวรรณคดีและผลการวิจัยจะยังไม่มีอะไรใหม่ แต่งานวิจัยเริ่มมีความหลากหลายด้านประเด็นการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยหลายเรื่องได้สร้างองค์ความรู้ที่มีคุณค่า หลายเรื่องแสดงความวิริยะพากเพียรในการศึกษาค้นคว้า และหลายเรื่องให้ข้อคิดบทเรียนอันเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาวรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ ข้อสังเกตจากการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์เหล่านี้ น่าจะช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ผู้ที่ศึกษาวิจัยวรรณคดีแบบฉบับในรุ่นต่อไปได้ตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- กุลนรี ราชปรีชา. (2527). *สุบินคำกาพย์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุสุมา รักษมณี. (2530). *การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต*. รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จาริต เชาว์ขุนทด. (2529). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมของหลวงธรรมาภิมมณห์ (ถึก จิตรภัก)*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา ธนวานิชวัฒน์. (2527). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความเปรียบเทียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรวรรณ คงจิตต์. (2528). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องก๊กฉบับต่าง ๆ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตนา นาควัชระ. (2520). *วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา*. วรรณคดี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เจตนา นาควัชระ และคณะ. (2546). *กวีนิพนธ์นานาชาติ: การศึกษาเชิงวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: คมบาง.

- ฉัตรชัย ว่องกสิกรณ. (2528). **วิเคราะห์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตามหลักการละคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชาย โพธิ์ลีตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชุตินา พลานเวช. (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทเห่กล่อมพระบรรทม**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาดา อรุณเวช. (2526). **ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติมา วิทยาวงศ์จุ. (2528). **วิเคราะห์บทละครนอกสามสมัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2530). **วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2530). **พัฒนาการการศึกษาค้นคว้าและวิจัยวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนศรี โสมเกษตริน, พันโท(หญิง). (2529). **วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่อง สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นงลักษณ์ แซ่มโซติ. (2521). **หасыรสในวรรณกรรมร้อยกรองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2475**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิตยา ตันธนาโกภาส. (2520). **ลักษณะเด่นของกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ อินสิน. (2520). **ความขัดแย้งในวรรณกรรมสามเรื่องของสุนทรภู่**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (2523). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตกระบวนแห่พระกฐินพยุหยาตราฯ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง บรรเจิดศิลป์. (2547). **บทวิจารณ์ 'ข้างหลังภาพ' ของศรีบูรพา ใน รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ ชัยมิตร แสงกระจ่าง และอภิรักษ์ คำสอน, พลังการวิจารณ์วรรณศิลป์ (หน้า 146-149)**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- บุษบา ตระกูลัจจาวัตร. (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องราชาธิราชฉบับ เจ้าพระยาพระคลัง(หน)**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล.(2529). **แฉ่งวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: อานไทย.
- _____. (2543). **วิเคราะห์สวรรณคดีไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- บำรุง สุวรรณรัตน์. (2520). **วิเคราะห์การใช้วรรณกรรมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2527). **คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปริญญา สุวรรณรงค์. (2528). **การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งโคลงกำสรวลและโคลงทวาทศมาส**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

- สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2523). **ลักษณะขัดแย้งและความขัดแย้งในพระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงแก้ว โอพารสมบัตติ. (2530). **การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชนี อัยรวงษ์. (2521). **จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภาษิตสอนหญิงคำกลอน**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัทธยา จิตต์เมตตา. (2523). **อวัจนสารในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2522). **พระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย การวิเคราะห์ในด้านระบบครอบครัวและการสมรส**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา สถิตานนท์. (2520). **วิเคราะห์สุภาษิตพระร่วงในแง่วัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รัตนา นครศรี. (2524). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์อุเทนคำฉันท์ของพระยาอิศราภาพ(อัน)**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา โอษฐ์มัยพราย. (2528). **นิราศคำกลอนสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลปัจจุบัน: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี ผลาภิรมย์. (2520). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รำพึง ศิลาลง. (2530). **การศึกษาวรรณคดีคำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เรไร สืบสุข. (2521). **ไสยศาสตร์ในวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลักษณะ โทวิวัฒน์. (2524). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทละครพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 เรื่องควาญ**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา ปานุกัย. (2520). **วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัลลนา ศิริเจริญ. (2525). **อลังการในมหาชาติคำหลวง**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลำยอง สำเร็จดี. (2529). **วิเคราะห์ท่วงทำนองการประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นผู้แต่งนิราศอิเหนาและสุภาษิตสอนหญิง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เล็กดา อิ่มใจ. (2528). **การศึกษาเปรียบเทียบโคลงพระราชนิพนธ์ 6 เรื่อง ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วงเดือน สุขบาง. (2524). **การศึกษาพระปฐมสมโพธิกถาในแนวสุนทรียะ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- วารสารณ บำรุงกุล. (2522). วิเคราะห์เรื่องพระลอ, เงาะป่า และมัทนะพาธา ตามทฤษฎี โศกนาฏกรรมของ อริสโตเติล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วลีรัตน์ กฤตลักษณ์. (2526). สุนทรียลักษณ์ในกนกนคร. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ณ นคร. (2526). ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัย ในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา เอื้อศีลามงคล. (2528). เสาวรจนีในวรรณคดีนิทาน สมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารีย์ ตันทุลากร. (2520). การศึกษาวิเคราะห์ลีลาพิชฌายะของเจ้าพระยาพระคลัง(หน). วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิชาญ สว่างพงศ์. (2520). การวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณคดี สมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาล ที่ 3). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2531). ปรัชญาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2531). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วินัย ภูระหงษ์. (2520). พระสุธน-นางมโนห์รา: การศึกษา เปรียบเทียบที่มาและความสัมพันธ์ระหว่าง ฉบับต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรชัย ปิยสุนทรวงษ์. (2524). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ สรรพสิทธิ์ คำฉันท์ กับ สรรพสิทธิ์ชาดก. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริมา เจนจิตมัน. (2529). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรม คำสอนประเภทกลอนเพลงยาวในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมทรง ชิวพันธ์. (2520). วิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์ลิลิต นารายณ์สิบปาง ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพร ร่วมสุข. (2521). วิเคราะห์บทบาทตัวละครมนุษย์ ในบทละครในและละครนอก. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมหมาย เทียบเทียม. (2520). บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5: การศึกษาวิเคราะห์ทาง สังคมและวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา จรจิตร. (2522). วิเคราะห์บทละครตีกตาบรรพ์ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุนันท์ พวงพุ่ม. (2528). การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊ก ฉบับต่าง ๆ ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิสา มั่นระวี. (2529). วิเคราะห์กาพย์เห่เรือสมัยอยุธยา ตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุภาพรณ จารุเทวินทร์. (2520). การศึกษาวิเคราะห์ลิลิต พระลอทางภาษา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณิต วิงวอน. (2530). การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม ยอพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎี

- บัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 เจริญทอง สมศักดิ์. (2529). การศึกษาเชิงวิจารณ์แนว
 ความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของ
 สุนทรภู่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 อมรรัตน์ เนตรมุกดา. (2527). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระนล
 คำฉันท์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 อมรรัตน์ วาสิกศิริ. (2529). การศึกษาวิเคราะห์เสียดคำฉันท์.
 วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรธิรา บัวพิมพ์. (2523). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรอง
 ประเภทล้อเลียนในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง
 พ.ศ.2367-พ.ศ.2468. วิทยานิพนธ์การศึกษามหา
 บัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.
 อรอนงค์ พัดพาดิ. (2521). พระนิพนธ์ประเภทคำหลวงของ
 เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.